

31. MAALISKUUTA 2021

**PELASTUSLAIN UUDISTAMISEN
ESISELVITYSHANKE**

PELASTUSTOIMINTAJAOS: ARVIOMUISTIO

Sisällys

1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	3
2. Pelastuslain nykytilan arviointi ja kehittäminen	4
3. Pykäläkohtainen arviointi, muutosehdotukset ja vaikutus	4
2 §. Lain soveltamisala	5
2 a §. Määritelmät	5
6 §. Avotulen teko	6
7 §. Kulutus	7
8 §. Ilmoitusvelvollisuus	8
22 §. Turvetuotantoalueiden paloturvallisuus	8
27 §. Alueen pelastustoimen ja pelastuslaitoksen tehtävät	9
30 §. Sammutusvesi	9
31 §. Vastuu metsäpalojen tähytyksestä ja metsäpalovaroituksen antamisesta	11
32 §. Pelastustoiminnan sisältö	11
33 §. Hälytysohje	12
34 §. Pelastustoiminnan johtaminen	13
35 §. Johtaminen yhteistoimintatilanteessa	16
36 §. Pelastustoiminnan johtajan toimivaltuudet	17
36 a §. Pelastustoiminnan johtajan toimivaltuudet öljyvahingon ja aluskemikaalivahingon torjunnassa	18
37 §. Velvollisuus osallistua pelastustoimintaan	19
38 §. Kansainvälinen pelastustoiminta	20
39 §. Pelastustoimintaan osallistuvan toimintakyky	21
40 §. Jälkiraivaus ja -vartiointi	22
41 §. Palontutkinta	23
45 §. Pelastuslaitosten avunanto	24
47 §. Pelastustoimen suunnitelmat	24
48 §. Erytystä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoinen pelastussuunnitelma	24
49 §. Velvollisuus antaa virka-apua ja asiantuntija-apua pelastusviranomaisille ja Rajavartiolaitokselle	25
50 §. Pelastusviranomaisen virka-apu muille viranomaisille	26
51 §. Vapaaehtoistoiminta	26
52 §. Vapaaehtoistoiminnan edistäminen	27
53 §. Sopimuspalokuntaan ja muuhun vastaavaan yhteisöön kuuluvan terveystarkastukset	28

<i>54 §. Sopimuspalokuntaan kuuluvan ja vapaaehtoishenkilöstön työturvallisuus</i>	29
<i>55 §. Valtion vastuu koulutuksesta</i>	29
<i>56 §. Pelastuslaitoksen vastuu koulutuksesta</i>	30
<i>57 §. Pelastustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimukset</i>	30
<i>58 §. Erivapaudet</i>	31
<i>13 luku - Salassapitovelvollisuus, tiedonsaantioikeus ja henkilörekisterit</i>	32
<i>94 § Sopimuksen perusteella pelastustoimintaan osallistuvien henkilörekisteri</i>	33
<i>Lähdeluettelo</i>	34
<i>Liite: Pelastustoimintajaoston kokoonpano</i>	36

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Pelastuslaki (379/2011) tuli voimaan 1.7.2011.

Sisäministeriö asetti 15.12.2015 maakunta- ja sote-uudistukseen liittyneen hankkeen pelastustoimen kehittämiseksi. Tavoitteena oli pelastustoimen ja sen ohjausjärjestelmän uudelleenorganisointi siten, että toimialan kehittäminen voidaan toteuttaa valtakunnallisesti yhdenmukaisin perustein ja tehokkaasti. Hanke toteutettiin neljässä osahankkeessa ja 14 työryhmässä. Hankkeen toimikausi päättyi 31.12.2018.

Osana pelastustoimen uudistushanketta oli pelastuslain uudistamistyöryhmä. Työryhmän tehtävänä oli kartoittaa pelastuslain ja sen nojalla annettujen asetusten muutostarpeet sekä saattaa pelastustoimen lainsäädäntö vastaamaan uutta maakunnallista järjestelmää. Työryhmän työn pohjalta sisäministeriössä valmisteltiin maakuntauudistuksen toimeenpääntöön liittyvät hallituksen esitykset HE 18/2018 ja HE 240/2018 pelastuslain ja eräiden muiden lakien muuttamiseksi. Erillisenä hankkeena valmisteltiin lisäksi HE 16/2017 laiksi pelastustoimen järjestämisestä. Nämä esitykset raukesivat hallituksen jätettyä eronpyyntönsä keväällä 2019. Lisäksi valmisteltiin öljyntorjunnan johtovastuuta, väestönsuojarakentamista, sopimushenkilöstön koulutusta sekä Palosuojelurahaston ohjausta koskeva hallituksen esitys HE 138/2018, jonka perusteella eduskunnan hyväksymät lakimuutokset tulivat voimaan 1.1.2019.

Erillisenä hankkeena sisäministeriössä valmisteltiin hallituksen esitys HE 64/2018 laiksi pelastuslain muuttamiseksi, jolla ehdotettiin muutettavaksi pelastuslakia siten, että alueen pelastustoimelta poistettaisiin velvoite huolehtia nuohouspalvelujen järjestämisestä alueellaan. Lakimuutokset tulivat voimaan 1.1.2019.

Lisäksi pelastuslakiin on tehty useita muitakin muutoksia mm. tiedonsaantioikeuksiin ja muutoksenhakua sekä rekistereitä koskeviin säädöksiin.

Pääministeri Marinin hallitusohjelman mukaisesti pelastustoimi siirretään kunnilta maakuntien vastuulle. Tätä koskevan hallituksen esityksen valmistelu on toteutettu osana sote-uudistusta yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön, sisäministeriön ja valtiovarainministeriön kesken.

Pelastustoimen strategian mukainen kehittäminen, pelastustoimen sisällöllisen uudistamisen jatkaminen, lainsäädännön kehittäminen ja erilaiset kehittämishankkeet muodostavat kokonaisuuden, jota toteutetaan sisäministeriön johdolla koko toimialan yhteistyönä.

Edellä esitetyistä säädösmuutoksista johtuvat säännösten kumoamiset ja toisaalta niiden lisäämiset ja siirtämiset sekä valmisteilla olevasta maakuntauudistuksesta vielä johtuvat muutostarpeet edellyttävät pelastuslain sisällön ja rakenteen uudelleentarkastelua.

Pääministeri Marinin hallitusohjelman mukaan pelastuslaki uudistetaan kokonaisvaltaisen selvityksen pohjalta.

1.2 Valmistelu

Pelastustoimintajaoston ensimmäinen kokous pidettiin 19.2.2020. Jaoston tehtävänä ja alustavana työsuunnitelmana oli laatia arvio pelastuslain nykytilasta ja toimivuudesta, arvio pelastustoimen lainsäädännön kehittämistarpeista ja mahdollisista uusista sääntelytarpeista, esitys muutostarpeista ja arvio muutosesitysten vaikutuksista. Erityisesti pelastustoimintajaoston tehtävänantoon kuului valmistella pelastustoimea, pelastustoiminnan

suunnittelua ja sen tavoitteita koskevat asiat. Tavoitteellisia lähtökohtia olivat muun muassa teknisten sekä järjestelmäkehityksen muutosten huomioiminen tulevaisuuden toimintaympäristössä ja näkemysten kerääminen lainsäädännön toimivuudesta mahdollisimman kattavasti. Erityistä huomiota tuli kiinnittää pelastustoiminnan sisällön laajentuneeseen määrittelyyn sekä valtakunnallisesti yhtenäiseen johtamisjärjestelmään, mukaan lukien pelastustoimen kansainvälinen toiminta. Pelastustoimintajaosto koostui edustajista sisäministeriön pelastusosastolta, Pelastusopistolta, pelastuslaitoksista, aluehallintovirastosta sekä Suomen Sopimuspalokuntien liitosta. Jäsenistön kokoonpano on nähtävissä liitteessä. Avotuleen ja kulotuksiin liittyvissä asioissa pelastustoimintajaosto kuuli työssään Metsähallituksen edustajaa. Jaosto kokoontui yhteensä 15 kertaa ja viimeinen kokous pidettiin 24.03.2021.

2. Pelastuslain nykytilan arviointi ja kehittäminen

Nykytila

Pelastuslaki (379/2011) on pelastustoimintaa, onnettomuuksien ehkäisyä ja väestönsuojelua sääntelevä yleislaki. Pelastuslaissa määritellään eri tahojen vastuut pelastustoimen tehtävien hoitamisessa. Pelastuslaki sisältää myös säännökset pelastustoimen palvelutasosta ja pelastustoimen alueiden yhteistoiminnasta.

Sisäministeriön tehtävänä on johtaa ja valvoa pelastustointia ja sen palvelujen saatavuutta ja tasoa sekä huolehtia pelastustoimen valtakunnallisista järjestelyistä. Aluehallintoviraston tehtävänä on huolehtia pelastustoimen laillisuusvalvonnasta ja valvoa pelastustoimen palvelutason toteutumista. Pelastustoimen viranomaisten ohella myös muut viranomaiset ovat velvollisia osallistumaan pelastustoimintaan ja väestönsuojeluun siten, kuin niiden tehtävistä kunkin toimialan säädöksissä tai muussa lainsäädännössä säädetään.

Pelastuslain mukaisesti kunnat vastaavat pelastustoimen tehtävistä lakisääteisessä yhteistyössä (alueen pelastustoimi). Valtioneuvosto päättää maan jakamisesta pelastustoimen alueisiin ja vahvistetun aluejaon muuttamisesta. Pelastustoimen alueeseen kuuluvilla kunnilla tulee olla sopimus pelastustoimen järjestämisestä.

Pelastuslakiin on tehty runsaasti pieniä muutoksia, joiden johdosta lain sisäisen rakenteen yhtenäisyys on heikentynyt ja varsinkin jo tehdyt hallinnolliset muutokset ja muussa lainsäädännössä tapahtuneet vastuiden sekä viranomaisten nimien muutokset edellyttävät säädösten tarkentamista. Lisäksi erityisesti tietosuojaan, -turvaan ja henkilökisterisäädöksiin tehdyt säädösmuutokset aiheuttavat uudentyyppistä säätelyä.

Hyvinvointialueita koskevan lainsäädännön mahdollinen toteutuminen vaikuttaa oleellisesti pelastuslain rakenteeseen ja edellyttää pelastustoimintaa koskevan säätelyn tarkistamista.

3. Pykäläkohtainen arviointi, muutosehdotukset ja vaikutus

Tässä luvussa kuvataan pykälät, joita jaosto esittää muutettaviksi. Kustakin muutettavasta pykälästä on tehty nykytilakuvaus, muutosehdotus, vaikutusarviointi sekä pykälän muutoksen kiireellisyyttä kuvaava kategorisointi. Muutosaikataulu on kuvattu kolmella eri kategorialla. Ilman numeroa olevalle pykälälle jaosto ei esitä aikataulullista kategorisointia.

- 1) kiireelliset ja välttämättömät muutos- ja uudistamistarpeet,
- 2) selkeät muutos- ja uudistamistarpeet, jotka eivät ole tässä vaiheessa välttämättömiä, mutta joiden toteuttaminen on mahdollista tehdä 1. kategorian muutosten kanssa yhtä aikaa sekä
- 3) muutos- ja uudistamistarpeet, jotka edellyttävät laajempaa selvittämistä.

2 §. Lain soveltamisala

Nykytila

Tässä laissa säädetään ihmisten, yritysten sekä muiden yhteisöjen ja oikeushenkilöiden velvollisuudesta:

- 1) ehkäistä tulipaloja ja muita onnettomuuksia;

Muutosehdotukset

Jaosto ehdottaa, että tulipalo terminologian korostamisesta tulisi luopua ja käyttää geneerisempää termiä onnettomuudet.

Vaikutus

Terminologisesti tulipalon hierarkkinen yläkäsite on onnettomuus.

Kategoria

-

2 a §. Määritelmät

Nykytila

Pykälässä määritellään sopimuspalokunnalla pelastustoimen järjestelmään kuuluvaa vapaaehtoista palokuntaa, laitospalokuntaa, teollisuuspalokuntaa tai sotilaspalokuntaa, joka on tehnyt pelastuslaitoksen kanssa sopimuksen pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien hoitamisesta. Käytännön toiminnassa erilaiset termit ja määritelmät aiheuttavat sekaannusta.

Määritelmiä ja sopimuspalokuntatermistöä muokatessa on huomioitava, miten pelastuslaitos järjestelmänä muodostuu: kunnat vastaavat pelastustoimesta ja niillä tulee olla tehtävien hoitamista varten pelastuslaitos. Pelastuslaitos voi käyttää apunaan sopimuspalokuntaa tai muuta yhteisöä, jos niiden kanssa on sovittu asiasta.

Asian taustalla painaa pitkä historia; vuoden 1933 palolaista vuoden 1999 pelastustoimilakiin asti on puhuttu vakinaisista palokunnista, puolivakinaisista palokunnista ja sopimuspalokunnista (palo- ja pelastustoimilaki 1975). Pelastustoimilaissa (1999) ei enää luokiteltu millaisia palokunnat ovat järjestämisuudoltaan, vaan kunnalla tuli olla oma palokunta tai sopimus palokunnan kanssa tehtävien hoitamista varten. Vuoden 2003 pelastuslaissa tuli termi pelastuslaitos, joka tuottaa pelastustoimen palvelun päätoimisella tai tarvittaessa sivutoimisella henkilöstöllä ja lisäksi pelastustoimen järjestelmään saattoi kuulua vapaaehtoisia palokuntia. Nykyinen vuoden 2011 pelastuslaki on samoilla linjoilla.

Nykyisin, siis vuoden 1999 pelastustoimilaista alkaen, ei ole ollut eroteltuna vakinaista palokuntaa, puolivakinaista palokuntaa ja vuodesta 2004 on ollut vain pelastuslaitos ja sopimuspalokunnat erillisinä organisaatioina.

Muutosehdotukset

Jaosto ehdottaa, että sopimuspalokunta määritelmässä tulisi tarkastella pelastustoimen uudistushankkeen sopimuspalokuntatoiminnan kehittämistä pohtineen työryhmän linjauksia. Alla kuvattujen määritelmien muotoilussa oli mukana hyvin monipuolinen pelastustoimen organisaatioiden edustus.

Palokunta

Sopimuspalokunta

Pelastustoimintaan osallistuva sopimushenkilöstö

Muuhun pelastustoimen tehtäviin osallistuva sopimushenkilöstö

Työpaikkapalokunta

Vapaaehtoinen palokuntayhdistys (VPK)

Palokuntasopimus

Pelastustoimen vapaaehtoistoiminta

Vaikutus

Yleisten käsitteiden ja määritelmien yhdenmukaisuus ja selkeys.

Kategoria

1

6 §. Avotulen teko

Nykytila

Nuotiota tai muuta avotulta ei saa syyttää Ilmatieteen laitoksen antaman metsä- tai ruohikkopalovaroituksen aikana tai jos olosuhteet kuivuuden, tuulen tai muun syyn takia ovat sellaiset, että metsäpalon, ruohikkopalon tai muun tulipalon vaara on ilmeinen.

Avotulta ei saa tehdä toisen maalle ilman maanomistajan lupaa.

Alueen pelastusviranomainen voi perustellusta syytä kieltää avotulen teon pelastustoimen alueella tai osassa sitä määräjäksi. Päätöksestä tulee tiedottaa tarpeellisessa laajuudessa. Pelastuslaki (379/2011) ei määrittele yksiselitteisesti avotulentekoa ja päällimmäisenä usealle tulee mielikuva nuotiosta, joka tosin mainitaan laissakin avotulena. Ongelmana nähdään, että avotulta ei ole määritelty yksiselitteisesti. Nykytilan haasteina nähdään monimutkaiset tulenteon säännöt, viestimisen vaikeus retkeilijöille, kokonpolttajille ynnä muille tahoille ja tätä kautta sääntöjen ymmärrys ja kunnioitus. Nykysäännöksen mukaista luvantonta tulentekoa esiintyy ja taustalla on tahattomuutta, mutta myös piittaamattomuutta.

Muutosehdotukset

Avotulta on metsässä tai muualle paljaalle maalle tehty nuotio tai kokko. Avotulta on myös kaikki muu tulen käyttö, josta tulen on mahdollista päästä irti joko maapohjan kautta tai kipinöinnin vuoksi. Toisin sanoen avotulta ovat siis myös erilaiset risukeittimet ja kertakäyttögrillit sekä esimerkiksi höyryveturit. Näiden käyttö tulisi olla kielletty avotulen kieltoaikana.

Avotulta eivät sen sijaan ole maapohjasta eristetyt grillit, tiiliset ja kiviset tulisijat tai muut vastaavat, joista tuli ei pääse leviämään edes kipinöinnin vuoksi. Myöskään kaasu- tai spriikäyttöisen retkikeittimen käyttö palamattoman alustan päällä ei olisi avotulen tekemistä. Kaasu- tai polttonestetoiminen retkikeitin tulisi olla sallittu tulentekoon retkeilyyn ja eräilyyn käytetyillä alueilla, vaikka kyseisillä alueilla olisi tarjolla autiotupia, keittokatoksia tai muita vastaavia hormillisia tulentekopaikkoja, joissa tulet voisi tehdä ilman merkittävää kipinävaaraa.

Avotulentekokiello tarkoittaa ehdotonta tulentekokielloa. Varoitusten aikana avotulta ei siis saa sytyttää missään muodossa.

Jaosto ehdottaa, että määrittelytyössä luetteloinnin sijasta huomio keskitettäisiin tulen mahdollisiin karkaamiskeinoihin kuten, kipinöintiin ja johtumiseen maapohjan kautta. Kääntäen ajatellen, lopuissa tapauksissa ei ole kyse avotulen teosta kuten, kipinöiden leviämisen estäminen (hormillinen tulisija, katettu rakenne) ja maasta eristäminen.

Ilmatieteenlaitos on ehdottanut ruohikkopalovaroituksen ja metsäpalovaroituksen yhdistämistä. Jaosto esittää, että ilmatieteen laitoksen ehdotus otetaan huomioon ja termistö muutetaan maastopalovaroitukseksi. Velvoitteet kuten avotulentekokiello pysyvät kuitenkin samana. Tässä yhteydessä on huomioitava kansainvälinen konteksti ”wild fires” muun muassa tilastoinnin näkökulmasta.

Vaikutus

Avotulen määrittelyn täsmennys, ruohikko- ja metsäpalovaroituksen muuttaminen kansainvälisesti yhdenvertaiseksi käsitteeksi ja kansainvälisen tilastoinnin näkökulma. Uudet määrittelyt helpottaisivat viestintää ja asian ymmärtämistä yleisesti. Oikeusvaikutukset olisivat riittävän yksiselitteisesti määriteltäviä.

Kategoria

1

7 §. Kulotus

Nykytila

Nykyinen laki huomioi yleisesti ottaen hyvin kulotuksiin liittyvät tarpeet. Kulotuksia voi tehdä vain, kun metsäpalovaara on voimassa. Metsämaan kulotus ei yleensä onnistu, mikäli paikallinen metsäpalovaroitus ei ole voimassa, vaikka myös metsäpalovaroituksen ollessa voimassa maasto voi olla vielä liian kostea kulottamiseen. Kulotus on hallittua tulenkäyttöä, joka valmistellaan asianmukaisesti. Metsähallituksessa sama organisaatio ja tekijä vastaa sekä suunnittelusta että toteutuksesta.

Muutosehdotukset

Metsähallitus on esittänyt, että kulotusten tekeminen säilyisi jatkossa mahdollisena kuten nykyäänkin metsäpalovaroituksen aikana. Kulotuksenvälvonnassa, toisin sanoen kulotuksen johtajalta nykyisen lain mukaan edellytettyä metsäammattilaisuutta olennaisempaa olisi johtohenkilön riittävä kokemus kulotuksesta. Jaosto esittää metsäammattilainen vaatimuksen muuttamista vaatimukseksi kulotuskokemusta omaavaksi henkilöksi.

Vaikutus

Kulotus olisi edelleen mahdollista myös avotulentekokiellon aikana ja kulotuksen johtamiseen ja valvontaan olisi saatavissa tarpeellinen määrä henkilöitä riittävällä kokemuksella kulotuksesta.

Kategoria

2

8 §. Ilmoitusvelvollisuus

Nykytila

Kulotuksen suorittajan tulee ilmoittaa kulotuksesta ennakolta pelastuslaitokselle. Ilmoitusvelvollisuus koskee myös muuta tulenkäyttöä, josta muodostuu merkittävästi savua.

Tällä hetkellä ongelmana nähdään, että pelastuslaitoksen vastaanottamalla ilmoituksella ei ole mitään merkitystä, ellei mahdollista hälytystä savuhavainnosta tai tulipalosta voida kannavoidsa taholle, joka ottaa vastaan ja selvittää palo- ja savuhavainnoita maastosta. Vaarana on toiminnan käynnistymisen hidastuminen. Hätäkeskuksilla sekä tilannekeskuksilla tulee olla sama reaaliaikainen tieto pelastuslaitosten saamista ilmoituksista, jotta vältetään tilanteita, että hätäkeskus hälyttää aina yksiköt, kun joku taho soittaa 112:een mahdollisesta savuhavainnosta.

Muutosehdotukset

Jaosto esittää, että ilmoitusvelvollisuus uudistetaan siten, että kaikilla osapuolilla on tieto tapahtumista. Ilmoitukset tulisi tehdä tilannekeskukseen pelastustoiminnan tarpeita varten. Tulevaisuuden tietojärjestelmien kuten KEJO:n ja kansallisen ilmoitusjärjestelmän toimitintoja tulee hyödyntää tiedonjakamisessa tilannekeskusten ja hätäkeskusten välillä.

Vaikutus

Kaikilla osapuolilla on tieto tapahtumista, jolloin vältetään turhien tai väärin resurssien hälyttäminen.

Kategoria

1

22 §. Turvetuotantoalueiden paloturvallisuus

Nykytila

Turvetuotannossa tulee palovaaran vuoksi kiinnittää erityistä huomiota tulipalon ehkäisemiseen. Turvetuotanto on keskeytettävä, jos tulipalon vaara on ilmeinen tuulen tai muun syyn johdosta. Turvetuotantoalueiden paloriski huomioiden tähän tarvitaan edelleen erityisessä muodossa. Opas turvetuotantoalueiden paloturvallisuudesta antaa turvetuotantoalueen

haltijalle ja toiminnanharjoittajalle tarkempia suunnittelu- ja toimintaohjeita paloturvalliseen työskentelyyn turvetuotantoalueella. Lisäksi oppaassa on hyödyllistä tietoa pelastuslaitoksille.

Muutosehdotukset

Jaosto esittää, että säädöksessä tulee kuvata tarkemmin turvetuotantoalueiden haltijan/omistajan velvollisuudet, kiinnittää erityistä huomiota tulipalojen ehkäisemiseen ja torjuntavalmiuteen. Turvetuotantoalueella tulipalon vaara on merkittävästi suurempi maastopalovaroituksen aikana. Jaosto ehdottaa lisäystä, jonka mukaan maastopalovaroituksen aikana turvetuotanto on keskeytettävä.

Vaikutus

Turvetuotannossa on aina varauduttava tulipaloriskiin. Turve syttyy helposti, ja palavan turpeen sammuttaminen on haastavaa, varsinkin kun toimitaan olosuhteissa, joissa apu voi olla kaukana. Aina on vaarana myös se, että turvetuotantoalueen palo leviää ympäröivään maastoon.

Kategoria

-

27 §. Alueen pelastustoimen ja pelastuslaitoksen tehtävät

Nykytila

Alueen pelastustoimi vastaa pelastustoimen palvelutasosta ja pelastuslaitoksen toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä sekä muista tässä laissa sille säädettyistä tehtävistä.

Muutosehdotukset

Jaosto esittää, että tämän pykälän muutoksissa huomioidaan HE 241/2020 johdosta kumoutuva 23 § - Sisäministeriön ja aluehallintoviraston tehtävät.

Jaosto esittää, että 27 § jaetaan kahteen eri osaan pelastusviranomaisen tehtävät sekä pelastuslaitosten tehtävät. Pelastusviranomaisen rooli tulee määritellä joka tasolla - sisäministeriö, aluehallintovirasto, hyvinvointialue sekä pelastuslaitos. Pykälän sisältöön esitetään lisättäväksi valtion pelastusviranomaisen tehtävät mukaan lukien sisäministeriön pelastusosaston rooli pelastustoimen ylijohdona sekä muu sisältö muutetaan hyvinvointialueiden lainsäädännön terminologian mukaiseksi.

Vaikutus

Selkeytetään pelastusviranomaisen tehtäviä ja luodaan lainsäädännöllinen peruste pelastusviranomaisten toimintahierarkialle.

Kategoria

1

30 §. Sammutusvesi

Nykytila

Pelastuslaitoksen tulee tehdä suunnitelma sammutusveden hankinnasta ja toimittamisesta

(sammutusvesisuunnitelma) yhteistyössä pelastustoimen alueeseen kuuluvien kuntien ja pelastustoimen alueella toimintaa harjoittavien vesihuoltolaissa (119/2001) tarkoitettujen vesihuoltolaitosten sekä näille vettä toimittavien vesilaitosten kanssa. Sammutusvesisuunnitelma on laadittava siten, että sammutusveden hankinta ja toimittaminen vastaavat määritetyjä onnettomuusuhkia. Sammutusvesisuunnitelman hyväksyy alueen pelastustoimi.

Kunnan tulee huolehtia alueellaan sammutusveden hankinnasta pelastuslaitoksen tarpeisiin sammutusvesisuunnitelmassa määritellyllä tavalla. Kunnan tulee ottaa sammutusveden hankinta huomioon vesihuoltolain mukaisessa vesihuollon kehittämissuunnitelmassa sekä hyväksyessään vesihuoltolaitokselle vesihuoltolaissa tarkoitettua toiminta-alueen. Kunnan vastuulla olevaan sammutusveden hankintaan kuuluu lisäksi velvollisuus huolehtia sammutusvesisuunnitelmassa määriteltävistä sammutusveden ottopaikoista luonnonvesilähteisiin. Pelastustoimen alueeseen kuuluvat kunnat voivat edellä tässä momentissa säädetystä poiketen sopia siitä, että sammutusveden hankinnasta huolehtii alueen pelastustoimi. Sopimuksen hyväksymiseen ja muuttamiseen sovelletaan, mitä kuntalain 79 §:n 1 momentissa säädetään kuntayhtymän perussopimuksen muuttamisesta. Sopimukseen sovelletaan muuten, mitä kuntien yhteistoiminnasta säädetään kuntalaissa.

Vesihuoltolaissa tarkoitettua vesihuoltolaitoksen ja tälle vettä toimittavan vesilaitoksen tulee toimittaa sammutusvettä vesijohtoverkostosta sammutusvesisuunnitelmassa määritellyllä tavalla pelastuslaitoksen tarpeisiin. Sammutusveden toimittamiseen kuuluu vedenhankinta ja johtaminen vesihuoltolaitoksen verkostoon kuuluviin paloposteihin ja sammutusvesiasemille. Lisäksi sammutusveden toimittamiseen kuuluu palopostien ja sammutusvesiasemien kunnossapito ja huolto. Sammutusveden toimittamisesta aiheutuvien kustannusten jakamisen perusteista sovitaan sammutusvesisuunnitelmassa sammutusveden hankinnasta 2 momentin mukaisesti vastaavan kunnan tai alueen pelastustoimen ja sammutusvettä toimittavan vesihuoltolaitoksen kesken.

Olemassa olevasta lainsäädännöstä huolimatta on käynyt ilmi, että useat vesijohtoverkot ovat vanhentuneet. Palopostien ja sammutusvesiasemien huolto on vajavaista ja tästä johtuen osa on epäkunnossa tai toimintakunto on puutteellinen ja veden toimittaminen pelastuslaitoksen tarpeisiin ei onnistu.

Muutosehdotukset

Jaosto esittää, että sammutusvesihuoltojärjestelmän säädökset tulee uudistaa vastaamaan sammutustoiminnan todellisia tarpeita ja vesilaitoksille tulee asettaa velvoite osallistua omalla toimialueellaan sammutusvesijärjestelmän suunnitteluun ja ylläpitoon.

Kaikkien vesihuoltolaitosten (oli laitoksen rooli ja suhde kuntaan mikä tahansa) velvoite on sammutusveden hankinta ja toimittaminen verkostonsa rajoissa. Suunnitelmassa voidaan alueellisesti rajata pienet osuuskunnat pois velvoitteen piiristä. Sammutusvesijärjestelmän toimintaa tulee voida testata ja vettä tulee voida käyttää veloituksetta harjoitus- sekä sammutustoimintaan.

Vaikutus

Vastuu sammutusvesihuollosta selkeytetään. Saadaan testatut ja toimivat sammutusvesijärjestelmät.

Kategoria

1

31 §. Vastuu metsäpalojen tähytyksestä ja metsäpalovaroituksen antamisesta

Nykytila

Aluehallintoviraston on järjestettävä harvaan asutulla seudulla tehokas metsäpalojen tähytys, jos metsäpalo vaara on ilmeinen. Ilmatieteen laitoksen tulee antaa metsä- tai ruohikkopalovaroitus alueelle, jossa metsä- tai ruohikkopalon vaaran arvioidaan maanpinnan kuivuuden ja sääolosuhteiden johdosta olevan ilmeinen. Ilmatieteen laitoksen tulee huolehtia siitä, että varoituksesta tiedotetaan tarpeellisessa laajuudessa.

Muutosehdotukset

Jaosto esittää, että valtion vastuu valtakunnallisista metsäpalojen valvontajärjestelmistä säilytetään ennallaan. Ilmatieteen laitoksen tehtävät varoituksen antamisesta säilytetään ennallaan ja pykälän terminologia tulee uudistaa ja yhtenäistää muun lainsäädännön ja kansainvälisen käytännön mukaiseksi.

Vaikutus

Selkeyttää ja vakauttaa valvontajärjestelmää. Väestölle kohdistuva viestintä helpottuu yksinkertaisemman terminologian kautta. Aiheuttaa muutosvaiheessa viestintätarvetta.

Kategoria

-

32 §. Pelastustoiminnan sisältö

Nykytila

Pelastustoimintaan kuuluu:

- 1) hälytysten vastaanottaminen;
- 2) väestön varoittaminen;
- 3) uhkaavan onnettomuuden torjuminen;
- 4) onnettomuuden uhrien ja vaarassa olevien ihmisten, ympäristön ja omaisuuden suojaaminen ja pelastaminen;
- 5) tulipalojen sammuttaminen ja vahinkojen rajoittaminen;
- 6) 1–5 kohdassa mainittuihin tehtäviin liittyvät johtamis-, viestintä-, huolto- ja muut tukitoiminnot.

Pelastuslaitos vastaa pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien hoitamisesta, kun tulipalo, muu onnettomuus tai niiden uhka vaatii kiireellisiä toimenpiteitä ihmisen hengen tai terveyden, omaisuuden tai ympäristön suojaamiseksi tai pelastamiseksi eivätkä toimenpiteet ole onnettomuuden tai sen uhan kohteeksi joutuneen omin toimin hoidettavissa tai kuulu muun viranomaisen tai organisaation hoidettavaksi.

Pelastustoimintaa öljy- ja aluskemikaalivahingoissa johtavan viranomaisen tulee kiireellisesti ryhtyä vahinkojen torjumiseksi tai rajoittamiseksi kaikkiin sellaisiin tarpeellisiin toimenpiteisiin, joista aiheutuvat kustannukset tai vahingot eivätkä ole ilmeisessä epäsuhteessa uhattuina oleviin taloudellisiin ja muihin arvoihin. Torjuntatoimenpiteet on suoritettava

niin, ettei luonnon ja ympäristön saattamista samaan tilaan, jossa se oli ennen vahinkota-
pahtumaa, tarpeettomasti vaikeuteta. Olosuhteiden vaatiessa tehtävät on asetettava kii-
reellisyys- ja tärkeysjärjestykseen.

Muutosehdotukset

Jaosto esittää, että momentin 1, kohdassa 3 selvitetään vastuunjako tulvantorjunnassa.
Säädöksessä tulee määritellä, milloin vastuu kuuluu patojen ylläpitäjille ja milloin pelastus-
viranomaiselle ja onko säädöksen linjaukset yhdenmukaisia patoturvallisuuslaki 494/2009
kanssa. Veden nousu ja vahinkojen ehkäisy eivät aina täytä pelastuslain kiireellisyyskritee-
riä toimenpiteiden osalta. Ongelmaksi on koettu myös yksittäisten kiinteistöjen suojaami-
nen pitkäkestoisessa tulvatilanteessa.

Jaosto esittää, että momentin 1, kohdat 4 ja 5 yhdistetään ja muutetaan seuraavaan muo-
toon: onnettomuuden uhrien ja vaarassa olevien ihmisten, ympäristön ja omaisuuden suo-
jaaminen ja pelastaminen sekä vahinkojen rajoittaminen. Täten momentin 1, kohdasta 5
luovutaan ja painotetaan onnettomuutta, joka sisältää myös tulipalot. Onnettomuudet ja
onnettomuustyyppit tulisi pystyä tulevaisuudessa määrittelemään yleisemmin. Tässä on
huomioitava pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilaston (PRONTO) kautta saatavat
tiedot yleisimmistä onnettomuustyypeistä.

Jaosto esittää, että momentin 1, kohdassa 4 tarkennetaan ympäristön määritelmää, jotta
villieläinten pelastaminen, kuolleiden eläinraatojen hakeminen tai öljyntyneiden eläinten
hoito ei ole kiireellistä pelastustoimintaa. Tällä vältetään pelastuslain tulkintaepäselvyydet
eri hallinnonalojen välillä. Kyseiset tehtävät ovat virka-apua ja avunantoa toisen viranomai-
sen vastuualueelle kuuluvaan tehtävään.

Vaikutus

Selkeyttää mitä kuuluu pelastustoiminnan sisältöön ja mitä on kiireellinen pelastustoi-
minta.

Kategoria

1

33 §. Hälytysohje

Nykytila

Pelastuslaitoksen tulee yhteistyössä pelastustoimintaan osallistuvien, virka-apua antavien
viranomaisten sekä Hätäkeskuslaitoksen kanssa laatia hälytysohje pelastustoiminnassa
tarvittavien voimavarojen hälyttämisestä. Hälytysohjeessa tulee ottaa huomioon myös pe-
lastuslaitosten 44 §:n mukainen yhteistoiminta ja 45 §:n mukainen avunanto.

Hälytysohje on laadittava siten, että hätäkeskus voi hälyttää pelastustoimintaan lähimmät
tarkoituksenmukaiset yksiköt riippumatta siitä, miltä alueelta ne ovat. Pelastuslaitosten on
huolehdittava hälytysohjeiden valtakunnallisesta yhteensovittamisesta sekä pelastuslaitos-
ten kesken että Hätäkeskuslaitoksen kanssa.

Muutosehdotukset

Jaosto esittää, että sisäministeriölle säädetään ohjaus- ja asetuksenantovaltuus hälytysjär-
jestelyiden valtakunnallisesta yhteensovittamisesta. Nykyisen lain mukainen pelastuslaitok-
sille annettu yhteensovittamisvastuu ei ole toiminut. Tässä yhteydessä on mahdollisuus

vaikuttaa siihen, ettei lähimmän yksikön tai pelastustoiminnan johtajan hälyttäminen toiselta alueelta vaadi pelastuslaitosten välistä sopimusta, täten pykälän viimeinen momentti tulee muuttua. Tässä yhteydessä huomioidaan myös tilanne- ja johtokeskuskäytäntö, jolloin toiselta alueelta tapahtuva johtamisen tavoitetila tulee esille ja yksiköiden lisäksi pystytään hälyttämään henkilöresurssija ilman yksikkösidonnaisuutta.

Jaosto esittää huomiona, että työturvallisuusriskinäkökulmasta (esim. liikenteenohjaus- tarve vilkkaalla tieosuudella, suoja-auto) tai muusta perusteesta hälytettävä vaste voi olla minimiä suurempi, mutta onnettomuuden uhrin tulee saada vakioitu apu. Kaupungeissa, joissa vakinaisen palokunnan vahvuus on minimissään pelastusryhmä (vähintään 1+3) edellä mainittu minimi yleensä toteutuu, mutta paikkakunnilla, joissa toiminta on sivutoimisten tai sopimuspalokuntien hoidettavana, on paljon tilanteita, jossa pelastusryhmän minimivahvuus ei täyty, ja pelastustoiminnassa työturvallisuus voi vaarantua.

Pelastuslaitokselle 27 §:n 2 momentissa säädetty tehtävät on suunniteltava ja toteutettava siten, että ne voidaan hoitaa mahdollisimman tehokkaalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla ja siten, että onnettomuus- ja vaaratilanteissa tarvittavat toimenpiteet voidaan suorittaa viivytyksettä ja tehokkaasti. Edellä mainitun perusteella laki on jo lähtökohtaisesti sellainen, että pelastustoiminnan tulee olla tehokasta kaikissa tilanteissa ja työturvallisuudesta huolehditaan työturvallisuuslain mukaisesti. Jaosto esittää, että muodostelmien suorituskykyvaatimukset määritellään asetuksella ja siten, että tätä varten annetaan asetuksenantovaltuus. Tästä on hyvä esimerkki ensihoitoasetuksessa.

Vaikutus

Valtakunnallisesti yhteensovitettut hälytysjärjestelyiden vaatimukset.

Kategoria

1

34 §. Pelastustoiminnan johtaminen

Nykytila

Pelastustoiminnan johtaja on siltä pelastustoimen alueelta, jossa onnettomuus tai vaaratilanne on saanut alkunsa, jollei toisin ole sovittu. Pelastustoimintaa johtaa pelastusviranomaisena. Pelastustoimintaa voi kuitenkin tilapäisesti johtaa muu pelastuslaitoksen palveluksessa oleva tai sopimuspalokuntaan kuuluva siihen saakka, kun toimivaltainen pelastusviranomaisena ottaa pelastustoiminnan johtaakseen. Pelastustoiminnan johtaja toimii virkavastuun alaisena.

Alusöljyvahingossa ja aluskemikaalivahingossa Suomen aluevesillä aavalla selällä tai talousvyöhykkeellä pelastustoiminnan johtajan asettaa kuitenkin Rajavartiolaitos.

Sisäministeriön pelastusviranomaisella on oikeus antaa pelastustoimintaa koskevia käskyjä ja määrätä pelastustoiminnan johtajasta ja hänen toimialueestaan. Jos eri viranomaisille ja tahoille kuuluvien vastuiden ja toimivaltuuksien selkiyttämiseksi on tarpeen, pelastustoiminnan johtajan tulee tehdä pelastustoiminnan aloittamisesta tai lopettamisesta nimenomainen päätös. Päätöksestä on ilmoitettava asianomaisille viranomaisille ja asianosaisille heti, kun se on mahdollista.

Pyydettyessä päätös on vahvistettava kirjallisesti. Jälkikäyttöön ja -vartiointiin liittyvästä

pelastustoiminnan johtajan päätöksestä lopettaa pelastustoiminta säädetään 40 §:ssä.

Muutosehdotukset

Jaosto esittää, että tässä pykälässä säädetään pelastustoiminnan johtamisen eri tasot valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti sekä pelastustoiminnan johtajan, tilannepaikan johtajan ja tilapäisen pelastustoiminnan johtajan toimivaltuudet. Sisäministeriön roolia esitetään tarkistettavan sellaiseksi, että se on selkeä johtajan määrittämisessä. Tilanne-/johtokeskusten rooli johtamistoiminnassa tulee määritellä. Yhteistoiminta-alueet ja yhteistoiminta ja johtaminen yhteistoiminta-alueella tulee säädellä.

Pelastustoiminnan johtaja on yhden tai useamman pelastusmuodostelman tilanteenaikainen johtaja. Tilanteissa, jossa on mukana yhteistyöviranomaisia tai -tahoja, pelastustoiminnan johtaja toimii yleisjohtajana. Yleisjohtaja keskittyy tilannekuvan ylläpitämiseen ja toiminnan yhteensovittamiseen. Hänen tulee tarvittaessa nimetä henkilö pelastusmuodostelman johtajaksi, joka hoitaa pelastustoiminnan muodostelmien johtamisen yleisjohtajan alaisuudessa. Tällöin yleisjohtajan johtamien henkilöiden määrä pysyy kohtuullisena.

Tilannepaikan johtaja on pelastustoimintaa onnettomuuskohteessa johtava henkilö. Pelastustoimintaa johtaa pelastusviranomainen. Pelastusviranomaiselle on siksi toimitettava tieto kaikista tehtävistä ja pelastusviranomaisen on oltava yhteydessä tilannepaikalle hälytettyyn lähimpään yksikköön ja määrättävä pelastustoiminnan johtajan alaisuuteen yksikön jäsenistä tilannepaikan johtaja, jos sitä ei ole ennalta määrätty. Tilannepaikan johtaja johtaa toimintaa onnettomuuskohteessa pelastustoiminnan johtajana toimivan pelastusviranomaisen antamien ohjeiden mukaisesti. Pelastustoiminnan johtajana toimivan pelastusviranomaisen ei kuitenkaan tarvitse tulla onnettomuuspaikalle, ellei tilanne sitä edellytä (Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje 2012, 9 – 10).

Jaosto esittää tarkastettavaksi **tilapäisen pelastustoiminnan johtajan** määrittelmää muiden kuin pelastuslaitoksen palveluksessa olevan tai sopimuspalokuntaan kuuluvan osalta, kuten lentokenttä-, kaivos- ja teollisuuspalokuntien osalta, joilla ei ole sopimusta alueen pelastustoimen kanssa. Tilapäisen pelastustoiminnan johtajan merkitystä ei tule heikentää, mikäli onnettomuuspaikalle osuu vahingossa tai viesti-/hälytysyhteydet eivät ole vikaantumisen vuoksi toiminnassa.

Jaosto esittää ilma-alus tematiikan huomioimista esimerkiksi toisen viranomaisen kaluston käytöstä. Kuka päättää avun saajan, kun on useita avun tarvitsijoita. Tekeekö päätöksen sisäministeriön pelastusosasto / pelastusosaston päivystäjä.

Jaosto esittää, että valmistellaan pelastustoimen järjestämislain voimaan tultua sen 3 §:n perusteella tehtävien kokoamista maakunnille. Näihin tehtäviin kuuluvat myös 24/7 tilannekeskuspalvelut. Varmistetaan, että lainsäädäntö mahdollistaa pelastustoiminnan johtovastuun siirtämisen tapahtumapaikan maakunnalta 24/7 -johtokeskukselle. Varmistetaan, että lainsäädäntö mahdollistaa pelastustoiminnan johtajan toimivaltuuksien käyttämisen yli maakuntarajan käytettäessä lähimmän miehen periaatetta. Jaosto esittää, että mallina käytetään poliisin johtamismallia (Valtioneuvoston asetus poliisista).

Jaosto esittää, että tässä yhteydessä TIKE-JOKE kokonaisuudesta säädetään oma pykälä, jossa huomioidaan sisäministeriön julkaisu 21/2018 *Ehdotus pelastustoiminnan johtamisen suunnitteluperusteiden kehittämiseksi* sekä sisäministeriön julkaisu 2019:7 *Tilannekeskus-*

ja johtokeskuspalveluiden suorituskykyvaatimukset ja näiden tuottama sisältö. Seuraavassa on lyhyesti referoitu työryhmien laatimaa tilanne- ja johtokeskusten mallia.

Pelastustoimen tilannekeskuspalvelut (TIKE) jaetaan kolmeen eri tasoon. Yksi alueellisista tilannekeskuksista toimii valtakunnallisena tilannekeskuksena. Myös sisäministeriön pelastusosasto käyttäisi sitä muun muassa valtakunnallisen pelastustoimen tilannekuvan koostamiseen. TIKE jakaisi tilannekuvaa myös alaspäin. Valtioneuvoston asetuksella kootaan viisi alueellista 24/7-päivystävää tilannekeskusta joidenkin maakuntien tehtäväksi. Näillä TIKEillä voi olla erikoisvastuualueita, esimerkiksi yhteydenpito muiden viranomaisten valtakunnallisiin tilannekeskuksiin. Virka-aikana tilannekeskuspalvelut toimivat esimerkiksi päivystävän palomestarin tai -päällikön toimesta ja 24/7-TIKet tukevat toimintaa. Virka-ajan ulkopuolella 24/7-TIKet pitävät yllä turvallisuustilannekuvaa ja välittävät sen päivystävälle palomestarille tai -päällikölle, jakavat turvallisuustilannekuvaa myös näiden maakuntien toimijoille sekä tukevat pelastustoimintaa myös näissä maakunnissa.

Tilannekeskus kykenee tuottamaan riittävää pelastustoiminnan johtamisen tukea kaikille johtamistasoille sekä myös useaan samanaikaiseen tehtävään. Pelastustoiminnan johtamisen tukemisella tarkoitetaan kaikkia niitä toimenpiteitä, joilla esimerkiksi TIKE helpottaa pelastustoiminnan johtajan työtä. Toimenpiteet eivät edellytä pelastustoiminnanjohtajan toimivaltuuksien käyttämistä. Huomioitavaa on, että TIKE-henkilöstö tarvitsee työssään pelastusviranomaisen tiedonsaantioikeuksia, jolloin heidät tulee nimetä pelastusviranomaisiksi. Pelastustoiminnan johtajalla tulee olla mahdollisuus tukeutua johtamistoiminnassa oman alueen tilannekeskukseen tai yhteistoiminta-alueen tilannekeskukseen. Tilannekeskuksen johtamisen tuella tarkoitetaan tässä yhteydessä niitä toimenpiteitä, joita tilannekeskus tekee pelastustoiminnan johtajan määräyksestä tai ennalta sovitun ohjeistuksen mukaan. Toimenpiteitä, joilla mahdollistetaan pelastustoiminnan johtajan keskittyminen pelastustoiminnan kannalta kriittiseen johtamistoimintaan. Mikäli tilannekeskukselle annetaan johtamisen tukemisen tarkoituksessa tehtäviä, joita tilannekeskus suorittaa itsenäisesti, on tehtävät etukäteen kirjallisesti sovittava ja määriteltävä. Tällainen tehtävä voi olla esimerkiksi valmiuden ylläpito pitkäkestoisessa tai laajassa tilanteessa.

Pelastustoiminnan johtamista tukevat toimenpiteet voivat olla pelastustoiminnan johtajan avustamista esimerkiksi tilannekuvan ylläpitämisessä, väestön varoittamisessa, vaaratiedottamisessa, onnettomuusviestinnässä, kohdetietojen hankkimisessa, huoltotoimenpiteiden järjestämisessä, pelastustoimintavalmiuden ylläpitämisessä ja erityisresurssien hankkimisessa.

Pelastustoimen johtokeskusten (Pel-Joke) osalta kokonaisuus voidaan jakaa neljään tasoon niiden johtamisvalmiuden mukaan. Nämä tasot ovat:

1. Pelastuslaitoksen johtokeskus, viiveellä pelastuskomppanian johtamiseen kykenevä johtokeskus
2. Pelastuslaitosten taktisen tason johtokeskus, välitön pelastuskomppanian johtamisvalmius
3. Pelastuslaitosten strategisen tason johtokeskus, joka kykenee 60 minuutissa pelastusyhtymän johtamiseen
4. Sisäministeriön johtokeskus

Pelastustoiminnan johtokeskus on pelastustoiminnan johtamista varten perustettu toiminnallinen kokonaisuus, joka käsittää henkilöstön, tilan ja välineet sekä toimintaa ohjaavat

asiakirjat. Pel-Joke perustetaan pelastustoiminnan johtajan päätöksen tai ennakosuunnitelun mukaisesti. Tilanteessa, jossa pelastustoiminnan johtaja on sidottu pelastustehtävään, perustamispäätöksen jälkeen johtokeskuksen tai esikunnan muodostamisesta ja järjestelyistä voi vastata myös muu viranhaltija. Pel-JoKesta johdetaan yhtymän tasoissa tilanteissa komppanioiden esikuntia ja tukitoimintojen johtoa (TUJE). Pelastustoiminnanjohtaja ei välttämättä toimi Pel-JoKessa. Tällöin Pel-Joken henkilöstö tukee muualla toimivaa pelastustoiminnan johtajaa.

Pelastustoimen johtokeskuksessa on pystyttävä jatkamaan saumatonta johtamistoimintaa koko tilanteen vaatiman ajan. Lisäksi on kyettävä tuottamaan pelastustoimintaan tilannekohtaisia erikoisresursseja ja asiantuntija-apua sekä pelastustoiminnan reservejä ja tarvittavia tukitoimintoja. Pel-Joke:n henkilöstön on pystyttävä pitämään yllä pelastustoimen valmiutta alueellaan sekä luomaan reaaliaikaista tilannekuvaa kaikkien toimialojen osalta. Lisäksi on kyettävä hyödyntämään eri viranomaisten, asiantuntijoiden ja muiden tahojen osaamista ja muiden toimijoiden asiantuntemusta pelastustoiminnan tehokkaaksi suorittamiseksi ja edistämiseksi.

Vaikutus

Pelastustoiminnan johtamisen rakenteellinen muutos, pelastustoiminnan tukeminen ja johtaminen valtakunnallisesta - alueellisista tilanne- ja johtokeskuksista, valtakunnallisen johtamisen selkeyttäminen sisäministeriön osalta ja eri pelastustoiminnan johtajan roolit, asemat ja toimivaltuudet.

Kategoria

1

35 §. Johtaminen yhteistoimintatilanteessa

Nykytila

Jos pelastustoimintaan osallistuu useamman toimialan viranomaisia, tilanteen yleisjohtajana toimii pelastustoiminnan johtaja. Yleisjohtaja keskittyy tilannekuvan ylläpitämiseen ja toiminnan yhteensovittamiseen. Hänen tulee tarvittaessa nimetä henkilö pelastusmuodostelman johtajaksi, joka hoitaa pelastustoiminnan muodostelmien johtamisen yleisjohtajan alaisuudessa. Tällöin yleisjohtajan johtamien henkilöiden määrä pysyy kohtuullisena. Eri toimialojen yksiköt toimivat oman johtonsa alaisuudessa siten, että niiden toimenpiteet kokonaisuudessaan edistävät onnettomuuden tai tilanteen seurausten tehokasta torjuntaa.

Tilanteen yleisjohtaja voi muodostaa avukseen viranomaisten, laitosten ja toimintaan osallistuvien vapaaehtoisten yksiköiden edustajista koostuvan johtoryhmän ja kutsua asiantuntijoita avukseen. Öljy- ja kemikaalivahinkojen pelastustoimintaa varten perustettavaan johtoryhmään tulee kutsua ympäristönsuojelun asiantuntija tai varata tällaiselle asiantuntijalle tilaisuus tulla kuulluksi.

Muutosehdotukset

Yleisjohtaja termin käytössä on eroja pelastusviranomaisten ja muiden viranomaisten välillä. Muun muassa poliisin ja rajavartiolaitoksen yleisjohtaja johtaa käytettävissä olevia resursseja, sen sijaan pelastustoimen yleisjohtajan tehtävä painottuu toiminnan yhteen sovit-

tamiseen. Jaosto esittää, että pykälässä tarkennetaan yleisjohtajuuden määritelmää ja pelastustoiminnan johtajan roolia yhteensovittaa eri toimijoita yleisesti. Yleisjohtaja ei siis ole tehtävänimike, vaan kuvaa pelastustoiminnan johtajan roolia yhteistoimintatilanteen aikana.

Säteilyonnettomuuden johtamisen osalta jaosto tuo esille, että Säteilyturvakeskus (STUK) ei ole viranomaisvastuussa, vaan asiantuntijaroolissa ja pelastustoiminnanjohtaja toimii yleisjohtajana. STUK ei johda säteilyonnettomuustilanteessa muuta kuin omaa toimintaansa. Tällä hetkellä myös toisten viranomaisten lainsäädännöstä löytyy kohtia, jotka mahdollistavat suositusten antamisen kansalaisille laajassa säteilyonnettomuustilanteessa. Tässä yhteydessä on huomiotava, että STUK voi antaa vain säteilysuojautumiseen liittyviä suosituksia, jotka pelastusviranomaisen määrää toteutettavaksi, jos katsoo niiden olevan toteuttamiskelpoisia. Jaosto esittää, että pelastuslain uudistuksen yhteydessä on säteilyonnettomuuden johtamisrakennetta tarkennettava.

Vaikutus

Selkeyttää pelastustoiminnan johtajan - yleisjohtajan roolia yhteistoimintatilanteessa, jolloin pelastustoimintaan osallistuu useamman toimialan viranomaisia ja yleisjohtaja vastaa tilannekuvan ylläpitämisestä ja toiminnan yhteensovittamisesta.

Kategoria

1

36 §. Pelastustoiminnan johtajan toimivaltuudet

Nykytila

Tulipalon sammuttamiseksi ja sen leviämisen estämiseksi sekä muun onnettomuuden torjumiseksi ja vahinkojen rajoittamiseksi sekä vaaran välttämiseksi alueen pelastusviranomaisella ja sisäministeriön pelastusviranomaisella on oikeus, jos tilanteen hallitseminen ei muutoin ole mahdollista:

- 1) määrätä ihmisiä suojautumaan sekä panna toimeen suojaväistö;
- 2) ryhtyä sellaisiin välttämättömiin toimenpiteisiin, joista voi aiheutua vahinkoa kiinteälle tai irtaimelle omaisuudelle;
- 3) määrätä antamaan käytettäväksi rakennuksia, viesti- ja tietoliikenneyhteyksiä ja välineitä sekä pelastustoiminnassa tarvittavaa kalustoa, välineitä ja tarvikkeita, elintarvikkeita, poltto- ja voiteluaineita ja sammutusaineita;
- 4) ryhtyä muihinkin pelastustoiminnassa tarpeellisiin toimenpiteisiin.

Edellä 34 §:n 1 momentissa tarkoitettu tilapäisesti pelastustoimintaa johtava henkilö voi tilanteen niin vaatiessa käyttää tämän pykälän 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuja pelastusviranomaisen toimivaltuuksia siinä määrin kuin ne ovat välttämättömiä ihmisten, omaisuuden ja ympäristön pelastamiseksi ja suojaamiseksi sekä onnettomuudesta aiheutuvien vahinkojen rajoittamiseksi ja onnettomuuden seurauksien lieventämiseksi.

Edellä 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua omaisuutta, jota omaisuuden omistaja tai haltija itse tarvitsee samanaikaisesti tulipalon tai muun onnettomuuden torjumiseksi, ei saa määrätä luovutettavaksi, ellei se ole välttämätöntä ihmishengen pelastamiseksi. Pelastuslaitos suorittaa käyttöön otetusta omaisuudesta täyden korvauksen sekä korvaa käyttöön otetulle omaisuudelle aiheutuneen vahingon.

Muutosehdotukset

Jaosto tuo esille, että 26 § määrittelee alueen pelastustoimen pelastusviranomaisiksi pelastuslaitoksen ylimmän viranhaltijan ja hänen määräämänsä pelastuslaitoksen viranhaltijat sekä alueen pelastustoimen asianomaisen monijäsenisen toimielimen. Nykyisessä ja voimassaolevassa 36 § on annettu pelastustoiminnan johtajan toimivalta alueen pelastusviranomaiselle, näin ollen myös monijäseniselle toimielimelle, mikä ei liene tarkoituksenmukaista.

Jaosto esittää pykälän kohdalle seuraavia muotoiluehdotuksia:

Otsikko; Pelastustoiminnan johtajan toimivaltuudet onnettomuustilanteessa tai vaihtoehtoisesti onnettomuustilannetta johtavan pelastusviranomaisen toimivaltuudet.

Ensimmäisen momentin osalta muotoilua; Onnettomuuden ja sen leviämisen estämiseksi ja torjumiseksi ja vahinkojen rajoittamiseksi sekä vaaran välttämiseksi alueen pelastusviranomaisiksi nimetyllä viranhaltijalla ja sisäministeriön pelastusviranomaisella on oikeus, jos tilanteen hallitseminen ei muutoin ole mahdollista.

Jaosto esittää myös erillistä pykälää pelastusviranomaisen toimivaltuuksille.

Tässä yhteydessä tulee ottaa tarkasteluun ja vertailla poliisin toimivaltuuksia pelastusviranomaisen toimivaltuuksiin. Tulisiko onnettomuustilanteeseen osallistuvan pelastusviranomaisen toimivaltuuksia olla useammalla, jolloin toimivaltuuksilla olevia toimijoita olisi tilanteessa enemmän.

Jaosto tuo esille, että HE 241/2020 todetaan, että pelastuslain 25 §:n mukaan alueen pelastustoimi voi käyttää pelastustoiminnassa apunaan vapaaehtoista palokuntaa, laitospalokuntaa, teollisuuspalokuntaa, sotilaspalokuntaa (sopimuspalokunnat) tai muuta pelastusalaalla toimivaa yhteisöä sen mukaan kuin niiden kanssa sovitaan. Sopimuspalokunnille ja muille pelastuslaissa tarkoitetuille yhteisöille ei kuitenkaan saa antaa tehtäviä, joihin liittyy merkittävää julkisen vallan käyttöä. Tällaisia ovat esimerkiksi viranomaistoimivaltuuksien käyttö taikka tarkastus- tai valvontatoimintaan kuuluvat tehtävät.

Vaikutus

Onnettomuustilanteeseen osallistuvan pelastusviranomaisen toimivaltuuksiin selvennys, että monijäseninen toimielin ei ole pelastustoiminnan johtajan valtuuksia käyttävä viranhaltija.

Kategoria

1

36 a §. Pelastustoiminnan johtajan toimivaltuudet öljyvahingon ja aluskemikaalivahingon torjunnassa

Nykytila

Jos öljyvahingon tai aluskemikaalivahingon torjumiseksi ja vahinkojen seurausten rajoittamiseksi on välttämätöntä, pelastustoimintaa johtavalla viranomaisella on oikeus:

- 1) ottaa tilapäisesti käyttöön vahinkojen torjuntaan sopivia laitteita ja tarvikkeita, tarpeellisia viestintä- ja kuljetusvälineitä, työkoneita ja -välineitä sekä lastaukseen, purkaukseen tai väliaikaiseen varastointiin tarvittavia tiloja ja paikkoja;
- 2) nousta maihin ja liikkua toisen alueella;

- 3) määrätä maa- ja vesirakennustoimenpiteistä toisen alueella;
- 4) rajoittaa vesiliikennettä; sekä
- 5) ryhtyä muihin öljyvahingon ja aluskemikaalivahingon torjumiseksi tarpeellisiin toimiin.

Jos öljyvahinko tai aluskemikaalivahinko, sen vaara tai vahingon leviämisen mahdollisuus on niin suuri, että pelastustoimintaa johtavan viranomaisen käytössä oleva henkilöstö tai kalusto ei riitä vahingon tehokkaaseen torjumiseen tai ehkäisyyn, pelastustoimintaa johtavalla viranomaisella on oikeus määrätä sataman pitäjä, laitoksen haltija, öljyn varastoiija tai muu, jolla on torjuntakalustoa tai niiden käyttöön perehtynyttä henkilöstöä, asettamaan nämä pelastustoimintaa johtavan viranomaisen käyttöön, jollei tästä aiheudu toiminnan harjoittajalle kohtuutonta haittaa.

Muutosehdotukset

Jaosto esittää, että tässä yhteydessä tarkennetaan pelastustoiminnan johtajan määritelmää. Kaksi pelastustoiminnan johtajaa samalla tehtävällä merialueella ja saaristossa aiheuttaa operatiivisessa toiminnassa ongelmia. Jaosto esittää, että yleisjohtajana toimii se taho kenen vastuualueelta onnettomuus saa alkunsa. Jaosto esittää, että kaikki öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjuntaa koskevat säädökset koottaisiin samaan lukuun muun öljyntorjunnan säädösten kanssa.

Vaikutus

Johtamisrakenteen selkeyttäminen

Kategoria

1

37 §. Velvollisuus osallistua pelastustoimintaan

Nykytila

Pelastuslaki 379/2011 määrittelee asian seuraavanlaisesti; Jos ihmisen pelastamiseksi tai onnettomuuden torjumiseksi on välttämätöntä, pelastustoiminnan johtajalla on oikeus määrätä palo- ja onnettomuuspaikalla tai sen läheisyydessä oleva työkykyinen henkilö, jolla ei ole pätevää syytä esteenä, avustamaan pelastustoiminnassa. Pelastusviranomaisella on vastaavassa tilanteessa oikeus, jos tilanteen hallitseminen ei muuten ole mahdollista, määrätä onnettomuuskunnassa oleskelevia työkykyisiä henkilöitä viipymättä saapumaan palotai onnettomuuspaikalle ja avustamaan pelastustoiminnassa. Tehtävästä on oikeus kieltäytyä vain pätevästä syystä.

Valmiuslaki 1552/2011 määrittelee, että poikkeusoloissa väestön suojaamisen kannalta erityisen merkityksellisen tuotannon turvaamiseksi, on jokainen Suomessa asuva 18-67 vuotias, jolla on kotikuntalain (201/1994) mukaan kotikunta Suomessa, velvollinen tekemään välttämätöntä työtä.

Muutosehdotukset

Jaosto esittää, että pelastuslakiin ei aseteta ikärajoituksia valmiuslain tavoin ja pelastustoiminnan johtajalla säilyy mahdollisuus määrätä työkykyinen henkilö iästä riippumatta avustamaan pelastustoiminnassa.

Jaosto esittää tarkasteltavaksi tilanteen, jossa tilapäinen pelastustoiminnan johtaja voi määrätä, pelastustoiminnan johtajalta saamallaan määräyksellä, läheisyydessä olevan työkykyisen henkilön, jolla ei ole pätevää syytä esteenä, avustamaan pelastustoiminnassa.

Vaikutus

Tilapäisen pelastustoiminnan johtajan mahdollisuus määrätä työkykyinen henkilö avustamaan pelastustoiminnassa.

Kategoria

1

38 §. Kansainvälinen pelastustoiminta

Nykytila

Sisäministeriö voi Euroopan unionin, toisen valtion tai kansainvälisen järjestön esittämän pyynnön perusteella päättää pelastustoimeen kuuluvan avun antamisesta ulkomaille, jos avun antaminen ihmisten, ympäristön tai omaisuuden turvaamiseksi on perusteltua. Sisäministeriö voi myös pyytää tarvittaessa pelastustoimeen kuuluvaa kansainvälistä apua Euroopan unionilta, toiselta valtiolta tai kansainväliseltä järjestöltä.

Ulkomaille annettavalla pelastustoimeen kuuluvalla avulla tarkoitetaan 32 §:ssä tarkoitetuissa pelastustoimintaan kuuluvissa tehtävissä avustamista sekä asiantuntijoiden, muodostelmien ja materiaaliavun toimittamista ihmisen tai luonnon aiheuttamissa katastrofitalanteissa sekä unionin pelastuspalvelumekanismista annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston päätöksessä (1313/2013/EU) tarkoitettuja toimia. Laki siviilihenkilöiden osallistumisesta kriisinhallintaan (30.12.2004/1287) 5 §:n mukaan kriisinhallintaan ulkomaille osallistuva on määräaikaisessa julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa valtioon. Kansainvälisen pelastustoiminnan osalta työnantaja on Pelastusopisto.

Pelastusopiston tehtävänä on hoitaa sisäministeriön ohjauksessa pelastuslain (379/2011) 38 §:ssä tarkoitetun kansainväliseen pelastustoimintaan kuuluvan avun antamisen rekrytointia, materiaalisia ja logistisia valmiuksia sekä huolehtia kansainväliseen pelastustoimintaan liittyvästä valtakunnallisesta koulutuksesta ja harjoituksista. Pelastusopisto huolehtii sisäministeriön määräämän mukaisesti kansainväliseen pelastustoimintaan kuuluvan avun antamisen käytännön järjestelyistä ja toimii siviilihenkilöiden osallistumisesta kriisinhallintaan annetun lain (1287/2004) 5 §:ssä tarkoitettulla tavalla kansainväliseen pelastustoimintaan osallistuvien henkilöiden työnantajana. Jaoston näkemyksen mukaan tämänhetkiset kansainvälisen pelastustoiminnan käytännön järjestelyt ovat osoittautuneet riittämättömiksi sekä lakisääteisten velvoitteiden (Laki Pelastusopistosta 21.7.2006/607) että Suomen kansainvälisten sitoumusten edellyttämän kansainvälisen avunannon valmiuksien näkökulmasta.

Sisäministeriö päättää pelastustoimen kansainvälisen avunannon periaatteista kesäkuun loppuun 2021 mennessä huomioiden valmisteilla olevan pelastustoimen hallintouudistuksen toteutuksen.

Päätöksessä huomioidaan kansainvälisen avun luonteen muuttuminen, kansalliseen valmiuteen liittyvät tarpeet, sekä pelastustoimen kansainvälisen avunannon järjestäminen

hallintouudistuksen jälkeen. Kansainvälisen avun antamisen tai vastaanottamisen edellyttämän valmiuden ylläpitoon osallistuminen on suunniteltu järjestämislaissa yhdeksi kooksi tehtäväksi hyvinvointialueelle /-alueille.

Kansainvälisen pelastustoiminnan eriytyminen pelastuslaitosten kotimaan valmiudesta ja toiminnasta on todettu esimerkiksi aiemman pelastustoimen uudistushankkeen Kansainvälinen pelastustoiminta -työryhmän loppuraportissa (Sisäministeriön julkaisu 2019:10). Kansainvälisen pelastustoiminnan valmiudet eivät tällä hetkellä perustu Suomen pelastustoimen kansalliseen valmiuteen. Pelastusopistolle keskitetyn kansainvälisen pelastustoiminnan yhteydet pelastuslaitosten vastuulla olevaan kotimaan valmiuteen eivät ole riittävällä tasolla (esimerkiksi kapasiteettien käyttö kotimaassa ja pelastuslaitosten henkilöstön hälyttäminen) eikä kansainvälisiä tehtäviä varten kehitettyjä valmiuksia ole kyetty hyödyntämään täysimääräisesti kansallisen valmiuden tukena. Pelastusopiston toiminnan luonteesta (oppilaitos) johtuen kansainvälisen valmiuden ylläpito on osoittautunut haasteelliseksi jo useiden vuosien ajan (muun muassa 24/7 valmius, hälytysjärjestelyt, logistiikka, tilannekuva ja materiaaliavun antaminen).

Muutosehdotukset

Jaosto esittää, että kaikki kansainvälistä pelastustoimintaa koskevat säännökset siirretään pelastuslain alle. Tässä yhteydessä tulee arvioitavaksi kansainvälisen pelastustoiminnan käytännön järjestelyiden (logistiikka, hälytysjärjestelyt, avustusjoukkojen varustaminen) siirto Pelastusopistolta hyvinvointialueen/alueiden vastuulle (koottavat tehtävät), valtion ja hyvinvointialueiden työnantajarooli kansainvälisen avunannon tilanteessa, valtakunnallisen tilanne-/johtokeskuksen rooli, Pelastusopiston vastuu kansainvälisen pelastustoiminnan valtakunnallisten koulutusten ja harjoitusten järjestäjänä sekä vaikutukset muiden lakien muutostarpeisiin, kuten lakiin Pelastusopistosta, lakiin siviilihenkilöiden osallistumisesta kriisinhallintaan, virkamieslakiin ja hankintalainsäädäntöön.

Vaikutus

Säätelyn yksinkertaistaminen ja siirtäminen selvästi osaksi pelastustoimen lainsäädäntöä. Kansainvälisessä avunannossa hyödynnettävien resurssien rakentaminen kansallisten valmiuksien pohjalle hyvinvointialueilla sekä Pelastusopiston keskittyminen valtakunnallisten koulutusten ja harjoitusten toteuttamiseen.

Kategoria

1

39 §. Pelastustoimintaan osallistuvan toimintakyky

Nykytila

Pelastuslaitoksen ja sopimuspalokunnan henkilöstöön kuuluvan pelastustoimintaan osallistuvan henkilön tulee ylläpitää tehtäviensä edellyttämiä perustaitoja ja kuntoa. Pelastustoimintaan kuuluvien eri tehtävien edellyttämien perustaitojen ja kunnan tasosta sekä kunto-testien järjestämisestä voidaan antaa tarkempia säännöksiä sisäasiainministeriön asetuksella.

Tämän pykälän on koettu aiheuttavan tulkintaongelmia kentällä ja perustaito jää liian vähälle huomiolle Uudistaminen selkeyttäisi lain tulkintaa ja yhdenmukaistaisi toimintakykytulkintoja pelastustoimessa kansallisesti.

Muutosehdotukset

Jaosto esittää, että pelastuslaitoksen ja sopimuspalokunnan henkilöstöön kuuluvan pelastustoimintaan osallistuvan henkilön tulee ylläpitää tehtäviensä edellyttämiä perustaitoja, kuntoa ja osaamista. Osaamisen tasosta tulee voida antaa tarkempia säännöksiä sisäministeriön asetuksella tai ohjeella.

Jaosto esittää, että pykälässä tulisi olla selkeä viittaus fyysisen kunnon testausohjeeseen, joka antaisi tarkemmat määritelmät pelastustoimintaan osallistuvan pelastuslaitoksen henkilöstön toimintakykyvaatimuksista. Pykälää tulisi myös tarkentaa, jotta siinä selviäisi, että kyseessä on pelastustoimintaan osallistuvan yksilön toimintakyky, perustaidot ja osaaminen.

Jaosto esittää, että osaamiskartoitus otetaan osaksi koulutusjärjestelmää ja vastuu toimintakyvyn ohjeistuksen ylläpidon koordinoinnista tulisi olla Pelastuslaitoksilla.

Vaikutus

Osaamisen ylläpitoon ja kehittämiseen sekä sen verifiointiin tulee panostaa, ja on muistettava sopimushenkilöstön erilaiset tasot verrattuna vakituisen henkilöstöön. Osaamiskartoituksen avulla saadaan työkaluja perustaitojen arviointiin.

Kategoria

1

40 §. Jälkiraivaus ja -vartiointi

Nykytila

Kohteen omistaja on velvollinen huolehtimaan tulipalon jälkiraivauksesta ja -vartiointista sen jälkeen, kun tilanne ei enää vaadi pelastuslaitoksen toimenpiteitä. Ajankohdan ratkaisee pelastustoiminnan johtaja. Pelastustoiminnan johtajan tulee tehdä 34 §:n 4 momentissa tarkoitettu päätös pelastustoiminnan lopettamisesta ja ilmoittaa siitä kohteen omistajalle. Öljyvahingoissa ilmoitus tulee tehdä öljyvahinkojen jälkitorjunnasta vastaavalle viranomaiselle. Pyydettyessä päätös on vahvistettava kirjallisesti.

Muutosehdotukset

Jaosto esittää, että pykälä muokataan geneerisemmäksi, sisältämään myös esimerkiksi säteilyonnettomuudet. Jaosto tiedostaa, että tästä asiakohdasta on erillinen muutoshanke käynnissä.

Jaosto esittää, että jälkivartiointiin osalta ei saa syntyä niin sanottua harmaata aluetta ja jälkivartiointi on aina virkavastuun alaista toimintaa, johon päätös tulee aina viranomaiselta. Tilanteessa on oltava selkeät vastuunsiirrot ja dokumentointi vrt. ympäristövahinko-tilanteet, joissa dokumentointi korostuu.

Vaikutus

Pykälän koskeminen myös muita onnettomuustyyppisiä kuin tulipalo tai öljyvahinko.

Kategoria

3

41 §. Palontutkinta

Nykytila

Nykytilainsäädännön mukaan pelastuslaitoksen on suoritettava palontutkinta. Palontutkinnan tavoitteena on vastaavien onnettomuuksien ehkäisy ja vahinkojen rajoittaminen sekä pelastustoiminnan ja toimintavalmiuksien kehittäminen.

Jos on aihetta epäillä, että tulipalo tai muu onnettomuus on aiheutettu tahallisesti tai tuottamuksellisesti, pelastusviranomaisen on ilmoitettava asiasta poliisille. Poliisille on ilmoitettava myös palontutkinnan yhteydessä havaituista palo- ja henkilöturvallisuusrikkomuksista.

”Tuottamukselliset tulipalot ja niitä koskevat ilmoitusmenettelyt -hankkeen loppuraportissa osoitettiin, että PELL 41 §/106 § -ilmoittamisessa oli merkittäviä ongelmia. Tämän osoittivat sekä Pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilaston (PRONTO) kirjaukset että pelastuslaitoksille osoitettu kysely. Viimemainitusta kävi ilmi, että pelastuslaitoksilla sekä ilmoittamisen ohjeistus että valvonta olivat puutteellisia” (Mäkelä 2021, 14).

”Pelastusviranomaisten ilmoitusvelvollisuudesta poliisille tahallisiksi tai tuottamuksellisiksi arvioiduista paloista ei ole löytynyt mitään lakia soveltaville viranomaisille osoitettua asiakirjaa tai ohjeistusta siitä, mitä tämän velvollisuuden toteuttaminen tarkoittaa ja mitä siinä on otettava huomioon” (Mäkelä 2021, 14).

”Jos pelastusviranomaisen ilmoitusvelvollisuus poliisille ei toteudu johdon- ja säännönmukaisesti on vaarana, että keskenään verrannollisista teoista osa siirtyy tutkintaprosessiin ja osa ei. Näin voi syntyä tilanne, jossa samankaltaisissa tilanteissa toinen tapaus päättyy asianmukaisen rikosoikeudellisen arvioinnin ja rikosvastuun kohdentumisen piiriin, toinen vastaava puolestaan ei. Oikeudenmukaisuus ei toteudu, kun samanlaisia tapauksia ei käsitellä samalla tavalla. Mitä huonompi ja sattumanvaraisempi kiinnijäämisriski on, sitä heikompi on seuraamusten ennalta estävä vaikutus, ja näin se ei ole tukemassa onnettomuuksien ennaltaehkäisyä. Horjuvuus viranomaistoiminnassa vaikuttaa pitkällä aikavälillä myös kansalaisten siihen osoittamaan luottamukseen” (Mäkelä 2021, 16).

Muutosehdotukset

Jaosto tuo esille, että pelastuslaitosten ilmoitusmenettelyjen ja yhteistyöryhmien kehittämishanke on kehittänyt kirjallisen lomakkeen palontutkintailmoituksesta. Tällä hetkellä lomake on käytössä osassa pelastuslaitoksia. Poliisin toive on, että viranomaisten välinen ilmoitusmenettely tapahtuu kirjallisesti ja käytäntö on yhtenäinen ja yhdenvertainen koko maassa.

Jaosto esittää harkittavaksi tulisiko palontutkinnalle säätää oma pykälä ja pelastustoiminnan, toimintavalmiuksien kehittämisen sekä tuloksellisuuden arvioimiselle oma erillinen pykälä.

Vaikutus

Tarkentaa palontutkinnan ja syttymissyyn lisäksi muun pelastustoiminnan tuloksellisuutta. Luoda yhtenäiset ja yhdenvertaiset käytännöt valtakunnallisesti.

Kategoria

3

45 §. Pelastuslaitosten avunanto

Nykytila

Pelastuslaitoksen tulee tarvittaessa antaa apua toiselle pelastuslaitokselle pelastustoiminnassa ja laatia yhteistyössä tarpeelliset pelastuslaitosten yhteistyösuunnitelmat avun antamiseen varautumisesta sekä avun pyytämisestä ja antamisesta. Pelastuslaitosten yhteistyösuunnitelmat on otettava huomioon laadittaessa 33 §:n mukaista hälytysohjetta.

Muutosehdotukset

Jaosto tuo esille, että 34 § ja 44 § säädetään sopimisesta ja tässä pykälässä yhteistyösuunnitelmasta. Tulisiko myös 45 §:n muoto muuttaa pelastuslaitosten väliseksi yhteistoimintasopimukseksi. Pelastustoimen suunnitteluvaihtoehto edellyttää huomioimaan yhteistoiminnan muiden laitosten kanssa.

Vaikutus

Terminologian yhdenmukaistaminen.

Kategoria

2

47 §. Pelastustoimen suunnitelmat

Nykytila

Pelastuslaitoksen tulee laatia pelastustoimen alueen onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat.

Sisäministeriön asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä laadittavista pelastustoimen suunnitelmista sekä niiden sisällöstä ja rakenteesta.

Muutosehdotukset

Jaosto esittää, että öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjuntaa koskevat suunnitelmat ovat samassa luvussa muun öljyntorjunnan säädösten kanssa.

Vaikutus

Tekninen muutos.

Kategoria

2

48 §. Erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoinen pelastussuunnitelma

Nykytila

Pelastuslaitoksen on laadittava onnettomuuden varalle ulkoinen pelastussuunnitelma yhteistyössä asianomaisen toiminnanharjoittajan kanssa alueille, joilla on: 4) vaarallisten aineiden kuljetuksesta rautatiellä annetun valtioneuvoston asetuksen (195/2002) 32 §:n mukainen järjestelyratapiha.

Sisäministeriön asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä ulkoisen pelastussuunnitelman laatimisesta, uusimisesta ja sisällöstä, väestön kuulemisesta suunnitelman laatimisen yh-

31.3.2021

teydessä ja suunnitelmasta tiedottamisesta, suunnitelman mukaisista harjoituksista, suunnitelman ja harjoitusten toteutumisen valvonnasta sekä asianomaisissa kohteissa tapahtuneita onnettomuuksia koskevien tietojen merkitsemisestä pelastustoimen toimenpiderekisteriin.

Muutosehdotukset

Pelastuslain uudistuksessa on otettava huomioon käynnissä olevan vaarallisten aineiden kuljettamista koskevan lainsäädännön uudistaminen ja tämän mukanaan tuomat mahdolliset muutokset. Jaosto esittää, että jatkossakin pelastuslain 48 §:ssä huomioidaan momentissa 4 mainittu VAK-ratapiha.

Jaosto esittää, että sisäministeriön asetuksessa mainitut toimenpiderekisteriä koskevat asiat käsitellään luvussa 13 Salassapitovelvollisuus, tiedonsaantioikeus ja henkilörekisterit.

Vaikutus

Järjestelyratapihaa koskevan toiminnanharjoittajan veloitteen pysyminen pelastuslainsäädännön piirissä.

Kategoria

2

49 §. Velvollisuus antaa virka-apua ja asiantuntija-apua pelastusviranomaisille ja Rajavartiolaitokselle

Nykytila

Sen lisäksi, mitä 46 §:ssä säädetään viranomaisten yhteistyöstä pelastustoiminnassa, valtion ja kunnan viranomaiset ja laitokset sekä Suomen metsäkeskuksesta annetussa laissa (418/2011) tarkoitettu Suomen metsäkeskus ovat velvollisia antamaan pyynnöstä pelastusviranomaisille ja Rajavartiolaitokselle toimialaansa kuuluvaa tai siihen muuten soveltuvaa virka-apua pelastusviranomaisten ja Rajavartiolaitoksen tässä laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi. Sama velvollisuus on valtion omistamilla liikelaitoksilla ja yhtiöillä.

Muutosehdotukset

Metsähallitus ei ole öljyntorjuntaviranomainen, mutta virka-apupyynnön kautta kiinteistöjä, kalustoa, aineistoja ja asiantuntemusta voidaan käyttää öljyntorjunnassa. Jaosto esittää, että pykälää muotoillaan tämän tiedon pohjalta. Metsähallitus olisi jatkossa velvollinen antamaan pelastusviranomaisille asiantuntija-apua metsäpalojen lisäksi myös ympäristövahinkojen torjunnassa ja varautumaan omatoimisesti hallinnassaan olevalla valtion maalla tapahtuvien ympäristövahinkojen ehkäisyyn ja torjuntaan yhteistyössä pelastusviranomaisten kanssa.

Vaikutus

Ympäristövahinkojen torjunnan kansallisten resurssien ja asiantuntijuuden lisääminen.

Kategoria

2

50 §. Pelastusviranomaisen virka-apu muille viranomaisille

Nykytila

Pelastusviranomainen voi antaa toimialaansa soveltuvaa virka-apua valtion tai kunnan viranomaisen ja laitoksen laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi.

Tällä hetkellä pelastusviranomaiset suorittavat suuren määrän asiantuntijatehtäviä muille kuin viranomaisille. Tehtävät eivät kuulu virka-apu käsitteen alle.

Muutosehdotukset

Viitaten Meripelastuslaki 4 § (23.11.2018/993); Jaosto esittää, että pelastusviranomaiset ovat velvollisia osallistumaan korvauksetta tehtäviin, jos se on niiden toimialaan kuuluvien tehtävien kannalta perusteltua taikka jos se vaaratilanteen vakavuus ja erityisluonne huomioon ottaen on tarpeen, eikä tehtävän suorittaminen merkittäväällä tavalla vaaranna viranomaisen muun tärkeän lakisääteisen tehtävän suorittamista.

Jaosto esittää, että pykälässä määritellään tarkemmin virka-apu ja muu asiantuntija-apu. Esimerkkinä, kuinka huomioidaan viranomaisen toimeksianto Ilmatilan hallintayksikölle (Airspace Management Cell) ilmailun rajoittamisesta tai kieltämisestä ilmailulain 11 § (26.6.2020/534) mukaisesti.

Vaikutus

Pelastusviranomaisella on velvollisuus osallistua tehtäviin, jos se on toimialaan kuuluvien tehtävien kannalta perusteltu eikä se vaaranna oman lakisääteisen tehtävän toteuttamista. Selkeyttää pelastusviranomaisen antamaa apua muille viranomaisille sekä ei-viranomaisille.

Kategoria

2

51 §. Vapaaehtoistoiminta

Nykytila

Pelastustoimen koulutus-, neuvonta- ja valistustehtävissä sekä pelastustoiminnassa voidaan käyttää apuna vapaaehtoisia organisaatioita ja henkilöitä, ei kuitenkaan tehtävissä, joihin sisältyy merkittävää julkisen vallan käyttöä, kuten viranomaistoimivaltuuksien käyttöä taikka tarkastus- tai valvontatoimintaa.

Vapaaehtoistoimijoiden ja järjestöjen merkitys varautumisessa on tunnustettu valtioneuvoston periaatepäätöksissä, turvallisuus- ja puolustuspoliittisissa selonteoissa sekä Yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa. Pelastustoimen roolina on varmistaa, että eri tahojen valmius osallistua pelastustoimintaan on suunniteltu ja sitä varten on myös määritelty voimavarat. Pelastuslaitoksen on alueellaan toimittava yhteistyössä eri viranomaisten ja yritysten sekä järjestöjen, yhteisöjen ja vapaaehtoisten kanssa.

Muutosehdotukset

Jaosto esittää, että pelastuslain luku 7 koskisi pelastustoimen sopimuspalokunta- ja vapaaehtoistoimintaa. Täten esitetään, että sopimuspalokuntatoimintaa ja vapaaehtoistoimintaa koskeviin asioihin säädetään omat erilliset pykälät.

Vapaaehtoiseksi ei lueta pelastuslaitosten sivutoimista henkilöstöä tai sopimuspalokuntatoimintaa. Sopimuspalokuntatoiminnan pykälässä tulee huomioida toiminnan edistäminen, yleisesti pelastuslaitoksien vastuu sopimuspalokuntatoiminnan toimintaedellytyksiin, jatkuvuuden varmistamisesta yms. toimenpiteistä.

Vapaaehtoistoiminnalla tarkoitetaan tässä yleishyödyllisen yhteisön (yhdistys) nimissä pelastustoimintaan osallistumista tai tukevaa työtä, joka perustuu vapaaehtoisuuteen ja vapaaehtoisen vastikkeettomuuteen.

Vapaaehtoisilla tarkoitetaan:

1. Vapaaehtoisten pelastuspalvelujärjestöjen nimissä vastikkeettomasti toimivia ja työskenteleviä
2. järjestöön kuulumattomia kansalaisia, jotka ovat vapaaehtoisesti ja korvauksetta sitoutuneet osaksi pelastuslaitosten pelastustoimintaa

Vaikutus

Edistävät ja yhdenmukaistaa sopimuspalokuntien ja vapaaehtoisten käyttöä pelastuslaitosten lisäresurssina pelastustoiminnassa sekä vapaaehtoisten huomioimista pelastustoimen varautumisessa suuronnettomuuksiin, häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin. Pelastustoiminnassa käytettävien vapaaehtoisten järjestötoimijoiden toimintaedellytyksiä kyetään parantamaan ja vapaaehtoisten voimavaroja kyetään käyttämään tarkoituksenmukaisesti pelastuslaitoksilla pelastustoimintaan liittyvissä tehtävissä.

Kategoria

1

52 §. Vapaaehtoistoiminnan edistäminen

Nykytila

Pelastustoimen viranomaisten tulee mahdollisuuksiensa mukaan edistää pelastustoimen tehtävissä käytettävien vapaaehtoisten organisaatioiden toimintaedellytyksiä.

Muutosehdotukset

Jaosto esittää, että pykälä tulisi nimetä uusiksi sopimuspalokunta- ja vapaaehtoistoiminnan edistäminen. Jaosto esittää, että termi vaihdetaan velvoittavampaan muotoon; Pelastustoimen viranomaisten tulee edistää pelastustoimen tehtävissä käytettävien sopimuspalokuntien ja vapaaehtoisten organisaatioiden toimintaedellytyksiä.

Jaosto esittää, että vapaaehtoistoiminnan edistämisestä säädetään 27 § pelastuslaitoksen tehtävät, jolloin se on nykyistä selkeämmin lakisääteinen tehtävä eikä virhetulkintoja pääse syntymään. Jaosto tuo esille, että pelastustoimen viranomaisilla on velvollisuus ottaa toiminnassaan huomioon vapaaehtoistoiminnan edistämiseen tähtäävät toimenpiteet, joiden tulee näkyä kirjattuina tavoitteina ja toimenpiteinä pelastuslaitosten päätöksissä ja toimintasuunnitelmissa. Päätöksissä ja suunnitelmissa on selvitettävä alueella esiintyvät uhat, arvioitava niistä aiheutuvat riskit, määriteltävä toiminnan tavoitteet ja käytettävät voimavarat sekä palvelut ja niiden taso huomioiden sopimuspalokunnat ja pelastustoimen vapaaehtoistoimijat.

Vaikutus

Pelastuslaitosten aktiivisempi rooli sopimuspalokunta- ja vapaaehtoistoiminnan kehittämisessä. Pykälän muutos ja velvoittavampi ote selkeyttäisi lain tulkintaa ja yhdenmukaistaisi toiminnan kehittämistä pelastustoimessa kansallisesti.

Kategoria

1

53 §. Sopimuspalokuntaan ja muuhun vastaavaan yhteisöön kuuluvan terveystarkastukset

Nykytila

Pelastuslain 25 §:ssä tarkoitettuun sopimuspalokuntaan ja muuhun sopimuksen tehneeseen yhteisöön sopimushenkilöstöön kuuluvalle savusukeltajalle ja muuta vastaavaa raskasta työtä tekeväälle pelastustoimintaan osallistuvalla henkilöllä on järjestettävä pelastustoimintaan kuuluvasta työstä ja työolosuhteista johtuvien terveysvaarojen ja -haittojen ehkäisemiseksi ja torjumiseksi sekä henkilön turvallisuuden, työkyvyn ja terveyden suojelemiseksi ja edistämiseksi tarkoitetut tehtävien edellyttämät työterveyshuoltolain (1383/2001) 12 §:ssä säädettyjä tarkastuksia vastaavat terveystarkastukset ja muut ennalta ehkäisevät palvelut siltä osin kuin hänellä ei ole oikeutta työterveyshuoltolaissa tarkoitettuun työterveyshuoltoon työsuhteen perusteella.

Edellä tarkoitettujen palveluiden järjestämisestä tulee sopia 25 §:ssä tarkoitetussa sopimuksessa.

Rajaaminen raskaaseen työhön ja savusukellukseen on johtanut siihen, että tämän pykälän tulkinnan takia iso osa sopimushenkilöstöä (ei-savusukeltavat) on jäänyt monilla alueilla työterveyshuollon ulkopuolelle.

Muutosehdotukset

Jaosto esittää, että kaikkien pelastustoimintaan osallistuvan sopimushenkilöstön osalta on järjestettävä terveystarkastukset. Pelastuslaitoksilla on velvollisuus järjestää työterveyshuolto. Tässä yhteydessä painotetaan varsinaiseen pelastustoimintaan osallistuvaa sopimushenkilöstöä, ei sivutoimisia eikä pelastustoiminnan tuki- ja huoltotoimintaan osallistuvaa henkilöstöä.

Jaosto esittää, että pykälässä tulisi ottaa kantaa siihen, että myös sopimushenkilöllä on velvollisuus käydä terveystarkastuksissa. Henkilö olisi vasta hyväksytyjen tarkastusten jälkeen soveltuva osallistumaan pelastustoimintaan. Pykälässä tulisi selkeämmin myös määritellä vastuutahot; mikä on pelastuslaitosten rooli ja mikä on sopimuspalokuntien rooli.

Vaikutus

Tämän pykälän on koettu aiheuttavan tulkintaongelmia kentällä. Selkeyttäisi lain tulkintaa ja yhdenmukaistaisi sopimuspalokuntalaisten terveystarkastusten toteuttamista kansallisesti.

Kategoria

1

54 §. Sopimuspalokuntaan kuuluvan ja vapaaehtoishenkilöstön työturvallisuus

Nykytila

Pelastuslain 25 §:n mukaiseen sopimuspalokuntaan kuuluvan pelastustoimintaan osallistuvan työturvallisuuteen sovelletaan työturvallisuuslakia (738/2002).

Pelastustoimintaan muutoin kuin pykälän 1 momentissa tarkoitettulla tavalla vapaaehtoisesti osallistuvan työturvallisuuteen sovelletaan työturvallisuuslain 55 §:ää.

Pelkkä maininta työturvallisuuslain noudattamisesta ei riitä, kun vastuiden kohdentamista ei ole määritelty. Vapaaehtoishenkilöstö on väärä termi kuvaamaan VPK-yhdistysmuotoisia sopimuspalokuntalaisia.

Muutosehdotukset

Jaosto esittää pykälän selkeyttämistä siten, että työturvallisuuslain noudattaminen on tärkeää riippumatta henkilön suhteesta tai sopimuksesta alueen pelastustoimeen. Tällä hetkellä alalla vallitsee sekavia käytäntöjä.

Vaikutus

Valtakunnallisesti yhteneväiset käytännöt ja sopimukset.

Kategoria

1

55 §. Valtion vastuu koulutuksesta

Nykytila

Valtio huolehtii pelastustoimen ammatillisesta koulutuksesta ja muusta pelastustoimeen liittyvästä koulutuksesta siten kuin Pelastusopistosta annetussa laissa (607/2006) säädetään.

Sisäministeriö voi hyväksyä myös muun julkisyhteisön ylläpitämän oppilaitoksen kuin Pelastusopiston antamaan pelastusalan ammatillista peruskoulutusta. (19.12.2019/1387)

Muutosehdotukset

Jaosto tuo esille, että sisäministeriö on asettanut pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan koulutuksen uudistamishankkeen, jossa valmistellaan tarkistukset pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan valtakunnalliseen koulutusjärjestelmään, koulutusohjelmiin, tutkintoihin, koulutuksen organisointiin sekä rahoitukseen. Tavoitteena on uudistaa pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan koulutusjärjestelmä vastaamaan kansallisia tarpeita ja toimintaympäristön muutoksia. Uudistamishanke on asetettu ajalle 11.11.2020-31.12.2022 ja koulutusjärjestelmä on tarkoitus ottaa käyttöön vuosien 2023-2024 aikana.

Vaikutus

Pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan koulutusjärjestelmä vastaamaan kansallisia tarpeita ja toimintaympäristön muutoksia. Vaikutus pykälän muutostarpeisiin arvioidaan myöhemmässä vaiheessa.

Kategoria

3

56 §. Pelastuslaitoksen vastuu koulutuksesta

Nykytila

Pelastuslaitoksen tulee huolehtia siitä, että sen sivutoimisella henkilöstöllä sekä sopimuspalokunnan ja muun sopimuksen tehneen yhteisön henkilöstöllä on 57 §:n 2 momentissa säädetty koulutus.

Aluehallintovirastot käsittelevät vuosina 2018-2019 useita kanteluja, joiden perusteella useissa pelastuslaitoksissa työskentelee erilaisissa päätoimisissa tehtävissä pelastustoimintaan osallistuvaa henkilöstöä ilman tehtävässä edellytettävää pelastusalan tutkintoa.

Muutosehdotukset

Jaosto tuo esille, että sivutoimiset termit herättää paljon erilaisia tulkintoja ja määritelmiä. Tältä osalta termistö tulee määritellä uudelleen virhetulkintojen välttämiseksi. Sopimushenkilöstö käsittää kaikki sopimuspalokuntalaiset, ovat he henkilökohtaisen työ- tai palokuntasopimuksen kautta työsuhteessa pelastuslaitokseen.

Jaosto esittää, että pykälässä tulee ottaa kantaa myös vakinaisen henkilöstön koulutukseen ja osaamisen varmistamiseen. Pelastuslaitoksen vastuu koulutuksesta olisi määriteltävä tarkemmin, eikä vain rajaamaan 57 §:n 2 momentissa säädettyyn koulutukseen vaan esimerkiksi momentissa säädetyn mukaisen lisäksi koskemaan henkilöstön tehtävien ja tarpeiden mukaista koulutusta.

Vaikutus

Termistön ja pelastuslaitoksen roolin ja vastuun tarkennus koskemaan myös vakinaisen henkilöstön koulutuksen ja osaamisen varmistamista.

Kategoria

3

57 §. Pelastustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimukset

Nykytila

Pelastustoimintaan osallistuvan pelastuslaitoksen päätoimisen miehistön, alipäällystön ja päällystön viran tai tehtävän kelpoisuusvaatimuksena on virkaa tai tehtävää vastaava pelastusalan tutkinto.

Pelastustoimintaan osallistuvalla sivutoimisella sekä sopimuspalokuntaan ja muuhun sopimuksen tehneeseen yhteisöön kuuluvalta henkilöltä vaaditaan Pelastusopiston opetus-suunnitelman mukainen koulutus.

Tämän pykälän osalta on ongelmia päätoimisen henkilöstön kelpoisuudessa pelastustoiminnassa. Lain tulkinta on johtanut ongelmiin muun muassa henkilöiden, joilla ei ole pelastustoimen tutkintoa, mutta sopimushenkilöstön koulutus, käyttämisessä työaikana pelas-

tustoimintaan heidän ollessaan päätoimisesti töissä pelastuslaitoksella. Näitä ammattiryhmiä pelastuslaitoksilla ovat muun muassa ensihoitajat, palotarkastajat, korjaamohenkilöstö ja kalustonhoitajat.

Muutosehdotukset

Jaosto ehdottaa, että pelastustoimintaan osallistuvan pelastuslaitoksen päätoimisen miehistön viran, alipäällystön ja päällystön viran ja tehtävän kelpoisuusvaatimuksena on virkaa tai tehtävää vastaava pelastusalan tutkinto. Tällä mahdollistettaisiin työsopimusperustaisen työntekijöiden käyttäminen pelastustoiminnassa, kuten sivutoimisten käyttäminen tällä hetkellä. Pelastuslaitoksen päätoiminen henkilöstö, jolla ei ole tehtäväryhmän mukaista tutkintoa, voisi tarvittaessa osallistua koulutustaan (sivutoimisen ja sopimuspalokunnan henkilöstön koulutus) vastaavaan tehtävään pelastustoiminnassa, muttei toimia kuitenkaan pelastustoiminnanjohtajana.

Tilannekeskusten osalta on määriteltävä tarkemmin, mitkä ovat henkilöstön osaamistasot ja kelpoisuusvaatimukset.

Jaosto tuo esille, että 57 § ja 58 § tulisi käsitellä kokonaisuutena. Virkojen kelpoisuusvaatimukset tulee säilyttää julkisen vallan käytön sekä oikeusturvan takia.

Vaikutus

Eriyisillä kelpoisuusvaatimuksilla pyritään siihen, että pelastustoimintaan osallistuvilla olisi määrätynlainen osaamistaso sekä pelastustoimintaan osallistumisen mahdollistaminen ihmisille, joille se on muutenkin mahdollista sopimuspalokuntakoulutuksen kautta ja täten pelastuslaitosten henkilöstön tarkoituksenmukaisempi käytettävyys pelastustoiminnan tarpeisiin. Sivutoimisen ja sopimuspalokuntien henkilöstön peruskoulutus antaa vaaditun kelpoisuuden osallistua pelastustoimintaan, mutta nykyään päätoimiseen tehtävään tai virkaan se ei riitä.

Kategoria

2

58 §. Erivapaudet

Nykytila

Sisäministeriö voi erityisistä syistä antaa erivapauden tässä laissa säädettyistä kelpoisuusvaatimuksista pelastuslaitoksen virkaan tai tehtävään.

Muutosehdotukset

Jaosto esittää, että erivapaus tulee säilyttää ja pykälä tulee käsitellä kokonaisuutena 57 § kanssa. Täten tällä pykälällä voitaisiin, nykyiseen tapaan pelastusalan tutkinnon puuttessa, tietyin edellytyksin antaa erivapauksia pelastustoimen virkoihin.

Jaosto esittää sisäministeriön tarkasteltavaksi, tulisiko nykyisin käytettävää kuuden vuoden määräaikaisista, ketjutetuista virka- tai työsuhteista saatua työkokemussääntöä lyhentää. Jaosto esittää, että suunnitellun lisäkoulutuksen ja työkokemuksen yhdistelmällä edellytettävä kokemusaika voisi olla 3-4 vuotta.

Vaikutus

Erivapaudella mahdollistetaan 57 §:n mukaisesti työsuhteessa oleva henkilö miehistövirkaan kelpoiseksi. Ennen erivapauden hakemista tulisi työnantajan huolehtia, että henkilöllä on riittävä osaaminen ja kokemus viran hoitamiseen.

Kategoria

1

13 luku - Salassapitovelvollisuus, tiedonsaantioikeus ja henkilörekisterit

Nykytila

Pelastuslaitoksen palveluksessa työskentelevä henkilöstö, niin pelastusviranomaiset kuin toimessakin olevat, luovat ja vastaanottavat työtehtävässään tietoaineistoa, joka on lain perusteella salassa pidettävää tai turvallisuusluokiteltua valtion viranomaisen toimesta turvallisuusluokitteluasetuksen mukaisesti.

Käsittelyoikeus tällaiseen tietoon tulee olla henkilön työtehtävään sekä tilanteesta riippuen myös tarveperusteinen. Tämä koskettaa pelastustoimen yhteisiä tietojärjestelmiä kuten hätäkeskustietojärjestelmä (ERICA) ja viranomaisten yhteinen kenttäjärjestelmä (KEJO). Kokonaisuudessa on huomioitava myös sopimuspalokuntakäyttö, miten tietoaineistoon tai järjestelmiin voidaan myöntää käsittelyoikeutta tehtävään liittyen.

Pelastusviranomaisella tulee voida olla tiedonsaantioikeus muiden viranomaisten tietoon salassapitosäännösten estämättä, mikäli tiedolla on pelastuslaitoksen tehtävien menestyksellään suorittamisen kannalta merkitystä. Tähän muodostuu tietysti poikkeus muun muassa turvallisuusviranomaisten rekisteritiedoista sekä muista viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain 24.1 §:n kohdista, joihin kohdistuu ehdoton salassapitoedellytys.

Muutosehdotukset

Jaosto esittää, että tähän lukuun säädetään uusi pykälä koskien tietojenkäsittelyä – ottaen huomioon Laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta (906/2019) ja Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (21.5.1999/621).

Jaosto tuo esille, että tiedonsaantioikeus muiden viranomaisten tietoon salassapitosäännösten estämättä ei koske sellaista henkilöä, jota ei ole nimetty pelastusviranomaiseksi. Tätä asiaa on tarpeen miettiä tilannepaikanjohtajan toimivaltuuksien ja muun pelastuslaitoksen pelastustoiminnan ja hallinnollisenkin substanssiosaamisen näkökulmasta ja tarkastella voidaanko pääsy myöntää toimea tekeväälle, mikäli hänen tehtävänsä vaatii tiedon käsittelyä ja käsittelyn asiallisuudesta voidaan varmistua esimerkiksi lokitiedoilla tai valtuuden myöntämisellä pelastusviranomaisen toimesta.

Edellä mainittu tietoon pääsy koskee myös eri rekistereiden tietoa muiden viranomaisten järjestelmissä. Tiedonsaantioikeudet on tarpeen kirjata omaksi osiokseen selkeyden vuoksi tai asetustasolle. Asetusta voidaan tarvittaessa päivittää helpommin.

Jaosto tuo esille, että pelastuslaitoksella tulee olla mahdollisuus käyttää turvallisuusluokitteluasetuksen mukaisia tietoaineiston luokitteluja, mikäli tiedonhallintalain 18 §:n 1 momentti poikkeusoloihin varautumisesta sekä yleisestä turvallisuudesta toteutuu. Tähän on tarpeen saada selkeä linjaus, mitä tällaiset asiakirjat olisivat.

Toimialaa koskevasta salassapidon alaisista asioista on tarpeen saada lakiin erillinen maininta, jossa linjataan tarvittaessa salassa pidettävät asiakirjat tai asiat. Nyt puhutaan vai tiolovelvollisuudesta, joten tätä kohtaa on myös tarpeen tarkastella, jotta rikoslain salassapitorikokset ulottuvat tarvittaessa tähän kohtaan.

Vaikutus

Tiedonsaantioikeuden ja tietojenkäsittelyn selkeyttäminen tilannepaikanjohtajan toimivaltuuksien, muun pelastuslaitoksen pelastustoiminnan ja hallinnollisen substanssiosaamisen näkökulmasta.

Kategoria

1

94 § Sopimuksen perusteella pelastustoimintaan osallistuvien henkilörekisteri

Nykytila

Pelastuslaitos saa pitää henkilörekisteriä 25 §:ssä tarkoitettuun sopimuspalokuntaan ja muuhun sopimuksen tehneeseen yhteisöön kuuluvista pelastustoimintaan osallistuvista henkilöistä pelastustoiminnan toimintavalmiuden varmistamiseksi ja pelastustoimen resurssien käytön suunnittelua varten. Rekisteriin saadaan tallentaa henkilön nimi, syntymäaika, henkilötunnus, pelastusalan koulutus, osoite ja muut yhteystiedot.

Henkilörekisterissä olevat tiedot on vähintään viiden vuoden väliajoin tarkistettava tai poistettava.

Muutosehdotukset

Jaosto esittää, että pykälä tulee päivittää sisällöllisesti EU:n tietosuojaa-asetuksen mukaiseksi.

Vaikutus

Tietosuoja-asetuksen tarkoituksena on ajantasaistaa tietosuojaa koskevaa sääntelyä, jotta voidaan vastata teknologian kehitykseen ja globalisaatioon liittyviin henkilötietojensuojaa koskeviin haasteisiin.

Kategoria

1

Lähdeluettelo

Euroopan parlamentin ja neuvoston päätös N:o 1313/2013/EU, unionin pelastuspalvelumekanismista.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013D1313&from=fi>

Hallituksen esitys eduskunnalle hyvinvointialueiden perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi, HE 241/2020.

https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Documents/HE_241+2020.pdf

Ilmailulaki 864/2014

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20140864#L1P11>

Kuntalaki 410/2015

<https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150410>

Laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta 906/2019

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2019/20190906>

Laki meripelastuslain muuttamisesta 993/2018

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180993>

Laki Pelastusopistosta 607/2006

<https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060607>

Laki siviilihenkilöiden osallistumisesta kriisinhallintaan 1287/2004

<https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20041287>

Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 621/1999

<https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990621>

Mäkelä, P. 2021. Pelastuslaitosten ilmoitusmenettelyjen ja yhteistyöryhmien kehittämishanke – Lopputaportti.

http://info.smedu.fi/kirjasto/Sarja_B/B1_2021.pdf

Sisäministeriö, 2019. Ehdotus kansainvälisen pelastustoiminnan kehittämiseksi. Sisäministeriön julkaisu 2019:10.

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161347/SM_10_2019_kansainvalinen_pelastustoiminta.pdf

Sisäministeriö, 2019. Tilannekeskus- ja johtokeskuspalveluiden suorituskykyvaatimukset. Sisäministeriön julkaisu 2019:7.

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161323/SM_7_19_TIKE_ ja_JOKE.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Sisäministeriö, 2018. Ehdotus pelastustoiminnan johtamisen suunnitteluperusteiden kehittämiseksi. Sisäministeriön julkaisu 21/2018. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161032/SM_21_2018_Ehdotus%20pelastustoiminnan%20johtamisen%20suunnitteluperusteiden%20kehittämiseksi.pdf

Sisäministeriö, 2015. Yleisjohtajuutta moniviranomaistilanteissa selvittäneen työryhmän loppuraportti. Sisäministeriön julkaisu 1/2015. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/78964/Yleisjohtajuutta%20moniviranomaistilanteissa%20selvitt%C3%A4neen%20ty%C3%B6ryhm%C3%A4n%20loppuraportti.pdf?sequence=1>

Sisäministeriö, 2012. Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje. Sisäasiainministeriön julkaisu 21/2012. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79284/Toimintavalmiusohje%202012.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Pelastuslaki 379/2011
<https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110379>

Valmiuslaki 1552/2011
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20111552>

Vesihuoltolaki 119/2001
<https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20010119>

Liite: Pelastustoimintajaoston kokoonpano

Puheenjohtaja

Puheenjohtaja Pelastusneuvos Janne Koivukoski, sisäministeriön pelastusosasto

Varapuheenjohtaja Pelastusylitarkastaja Rami Ruuska, sisäministeriön pelastusosasto

Sihteeri

Erytisasiantuntija Mikko Karvonen, sisäministeriön pelastusosasto (5/2020 alkaen)

Jäsenet

Pelastusylitarkastaja Kai Horelli, Itä-Suomen aluehallintovirasto

Pelastuspäällikkö Mika Haverinen, Oulu-Koillismaan pelastuslaitos

Pelastusjohtaja Jari Hyvärinen, Päijät-Hämeen pelastuslaitos

Koulutusjohtaja Minna Hirvonen, Pelastusopisto

Yliopettaja Matti Honkanen, Pelastusopisto

Pelastusylitarkastaja Mirva Kahlos, sisäministeriön pelastusosasto

Pelastusylitarkastaja, Jari Lepistö, sisäministeriön pelastusosasto

Erytisasiantuntija Pekka Tiainen, sisäministeriön pelastusosasto

Johtava asiantuntija Tanja Ulvinen, sisäministeriön pelastusosasto (10/2020 alkaen)

Johtava asiantuntija Linda Viitala, sisäministeriön pelastusosasto (09/2020 saakka)

Toiminnanjohtaja Jaakko Linko, Suomen Sopimuspalokuntien Liitto (4/2020 saakka)

Järjestöpäällikkö Aleksi Peurala, Suomen Sopimuspalokuntien Liitto (5/2020 alkaen)